

LA/Rolf Storsjö

16.4.1991

Työeläkelaitoksille

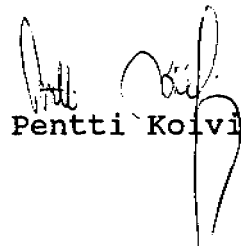
KUNTOUTUSUUDISTUS VAHVISTETTU

Tasavallan presidentti vahvisti 27.3.1991 lain kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä (604/91) ja 24 muuta kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistukseen liittyvää lakia. Hallituksen esitys mainituiksi laeiksi on lähetetty eläkelaitoksille yleiskirjeen A 33/90 liitteenä. Lakiehdotus vahvistettiin sosiaalivaliokunnan ehdottamin runsain muutoksin. Yleiskirjeen liitteenä on valiokunnan mietintö, josta muuttuneet kohdat käyvät ilmi sekä työeläkejärjestelmää lähemmin koskevat lakitekstit.

Lait tulevat voimaan 1.10.1991.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Pentti Koivisto

LIITTEET

Laki kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä (604/91)
Laki työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamisesta (608/91)
Laki kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta (610/91)
Kuntoutusrahalaki (611/91)
Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta (612/91)
Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta (613/91)
Laki maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n muuttamisesta (614/91)

LA/Rolf Storsjö

16.4.1991

Laki yrittäjien eläkelain 5 §:n muuttamisesta (615/91)
Laki eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 3 §:n muuttamisesta (616/91)
Laki merimieseläkelain muuttamisesta (617/91)
Laki valtion eläkelain muuttamisesta (618/91)
Laki kansaneläkelain muuttamisesta (619/91)
Laki työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta (620/91)
Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta (621/91)
Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (625/91)
Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (626/91)
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49/90 hallituksen esityksestä n:o 259/90 kuntoutusta koskevan lain-säädännön uudistamiseksi.

N:o 604

Laki

kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyö

Tässä laissa säädetään viranomaisten sekä

yhteisöjen ja laitosten yhteistyöstä kuntoutuspalvelujen antamisessa, asiakkaiden kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arvioimisessa, kuntoutukseen liittyvän koulutuksen järjestämisessä sekä työllistymisen edistämässä. Tällaista toimintaa kutsutaan tässä laissa kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöksi.

Hallituksen esitys 259/90
Sosiaalivaliok. miet. 49/90
Suuren valiok. miet. 253/90

2 §

Kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyön tarkoitus ja sisältö

Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten sekä työvoima- ja opetusviranomaisten sekä kansaneläkelaitoksen tulee olla keskenään yhteistyössä paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla kuntoutukseen liittyvien toimenpiteiden yhteensovittamiseksi tilanteissa, joissa kuntoutusasiakkaan palvelutarpeisiin ei muuten ole löydettävissä ratkaisua. Näiden viranomaisten tulee toimia yhteistyössä myös muiden palvelujärjestelmien kanssa.

Asiakaspalveluyhteistyö sisältää viranomaisten ja palvelujärjestelmien keskinäisen yhteistyön periaatteista ja menettelytavoista sopimisen, kuntoutusasiakkaiden palvelutarpeiden arvioinnin, palvelujen suunnittelun ja niihin liittyvien yhteistyön toteuttamiseksi tarpeellisten tietojen vaihdon, kuntoutusasiakkaiden tarpeita vastaavien ratkaisujen etsimisen ja tarvittaessa kuntoutusasiakasta koskevien lausuntojen antamisen. Salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa vain silloin, kun se on yhteistyön toteuttamiseksi välttämätöntä.

Asiakaspalveluyhteistyötä toteutetaan ensisijaisesti osana asianomaisten viranomaisten toimintaa. Lisäksi yhteistyön kehittämiseksi on perustettava paikallisen, alueellisen ja valtakunnan tason yhteistyöelimet, joiden tehtävistä säädetään jäljempänä.

Tarvittaessa laaditaan palveluja varten yhdessä asiakkaan kanssa suunnitelma kuntoutuksesta.

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämä laki koskee kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyötä, mikäli siitä ei ole lailla toisin säädetty.

2 luku

Paikallinen yhteistyö

4 §

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyöryhmä

Kunnan on huolehdittava siitä, että sen alueella toimii kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyöryhmä.

Kunnat voivat sopia, että niillä on yhteinen yhteistyöryhmä.

Yhteistyöryhmänä voi toimia myös terveydenhuoltoviranomaisten, työvoimaviranomaisten tai kansaneläkelaitoksen asettama asiakasyhteistyöryhmä täydennettynä eri asiantuntijatahojen edustuksella.

5 §

Yhteistyöryhmän kokoonpano

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyöryhmään kuuluu sosiaalihuolto-, terveydenhuolto- ja työvoimaviranomaisen sekä kansaneläkelaitoksen nimeämä edustaja.

Yhteistyöryhmän on tarvittaessa kutsuttava kokouksiinsa myös opetus- ja ammattikasvatustaviranoimaisten sekä muiden viranomaisten, tapaturma-, liikenne- ja työeläkevakuutusjärjestelmien, työnantajien ja työntekijöiden sekä muiden yhteisöjen, laitosten ja järjestöjen edustajia, minkä lisäksi se voi kuulla asiantuntijoita.

Kuntoutusasiakkaalle ja tarvittaessa hänen lähiomaiselleen on varattava mahdollisuus tulla kuulluksi kuntoutusasiakasta koskevassa lausuntoasiassa.

6 §

Yhteistyöryhmän tehtävät

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyöryhmän tehtävänä on suunnitella, edistää ja seurata viranomaisten sekä laitosten ja yhteisöjen yhteistoimintaa paikallisella tasolla sekä käsitellä kuntoutuksen asiakaspalvelua koskevia periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä.

Yhteistyöryhmä antaa lisäksi lausuntoja yksittäisistä kuntoutuksen asiakaspalvelua koskevista asioista.

Yksittäisen kuntoutuksen asiakaspalvelua koskevan asian käsittelemiseen yhteistyöryhmässä on oltava asiakkaan suostumus.

7 §

Lausunnon antaminen

Sosiaalihuolto-, terveydenhuolto-, opetus-, ammattikasvatus- ja työvoimaviranomainen, työterveyshuoltojärjestelmä sekä kansaneläkelaitos ja muu viranomainen, yhteisö tai laitos sekä kuntoutusasiakas voivat pyytää yhteistyöryhmältä lausuntoa yksittäisestä kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyötä koskevasta asiasta.

Yhteistyöryhmä ei saa ilman kuntoutusasiakkaan suostumusta antaa lausuntoa viranomaiselle, yhteisölle tai laitokselle.

Jos kysymys on liikenne-, tapaturma- tai työeläkevakuutusjärjestelmien mahdollisesti korvattavaksi kuuluvasta toiminnasta, asianomaiselle vakuutuslaitokselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa.

Työryhmä on kutsuttava koolle niin, että tarpeelliset lausunnot voidaan viivytyksettä. Jos lausuntopyyntö on ilmeisen aiheeton, ei lausuntoa tarvitse antaa.

Jos sama asia on vireillä muutoksenhaun johdosta, työryhmä ei anna siitä lausuntoa.

3 luku

Alueellinen yhteistyö

8 §

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyötoimikunta

Lääninhallitus asettaa kutakin sairaanhoitopiirin aluetta varten kolmeksi vuodeksi kerrallaan kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyötoimikunnan.

Lääninhallituksen tehtävänä on myös yhteensovittaa läänin alueen toimikuntien työtä.

9 §

Yhteistyötoimikunnan kokoonpano

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyötoimikuntaan kuuluu keskeisten kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyön alalla toimivien sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, yhteisöjen ja laitosten sekä opetus- ja työhallinnon ja kansaneläkelaitoksen nimeämä asiantuntija.

Yhteistyötoimikunnan on kutsuttava tarvittaessa kokouksiinsa myös muiden viranomaisten, tapaturma-, liikenne- ja työeläkevakuutusjärjestelmien sekä muiden yhteisöjen, laitosten ja järjestöjen sekä työnantajien ja työntekijöiden edustajia, minkä lisäksi se voi kuulla asiantuntijoita.

10 §

Yhteistyötoimikunnan tehtävät

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyötoimikunnan tehtävänä on suunnitella, edistää ja seurata tämän lain mukaista viranomaisten

sekä yhteisöjen ja laitosten yhteistyötä sekä käsitellä asiakaspalveluyhteistyötä koskevia periaatteellisesti tärkeitä kysymyksiä. Yhteistyötoimikunta voi erityisissä tapauksissa ottaa käsiteltäväkseen myös yksittäisen kuntoutuksen asiakaspalvelua koskevan asian.

Lisäksi toimikunnan on huolehdittava paikallisten yhteistyöryhmien yhteistyön edistämisestä ja järjestettävä tarvittavaa ohjausta ja koulutusta.

4 luku

Valtakunnallinen yhteistyö

11 §

Kuntoutusasiain neuvottelukunta

Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston kolmeksi vuodeksi kerrallaan asettama kuntoutusasiain neuvottelukunta, jonka tehtävänä on ohjata, kehittää ja yhteensovittaa viranomaisten, yhteisöjen ja laitosten yhteistyötä sekä alueellisten kuntoutuksen asiakaspalvelun yhteistyötoimikuntien toimintaa.

Tarkemmat säännökset kuntoutusasiain neuvottelukunnasta annetaan asetuksella.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

12 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen. Salassapitovelvollisuus koskee myös henkilöitä, jotka saavat edellä mainittuja tietoja 7 §:n 2 momentin mukaisen lausunnon yhteydessä.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

Joka rikkoo 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetun lain mukaisen salassapitovelvol-*

lisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä I momentissa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

13 §

Työjärjestys

Edellä 4 §:ssä tarkoitetun yhteistyöryhmän ja 8 §:ssä tarkoitetun toimikunnan on hyväksyttävä työjärjestys, jossa on määräykset kokousten koolle kutumisesta, työskentelytavasta, päätösmenettelystä ja muista tehtävien

asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Kunnan on nimettävä 4 §:ssä tarkoitettu yhteistyöryhmä ja lääninhallituksen 8 §:ssä tarkoitettu yhteistyötoimikunta ensimmäisen kerran 3 kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miittinen*

N:o 608

Laki**työterveyshuoltolain 2 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä syyskuuta 1978 annetun työterveyshuoltolain (743/78) 2 §:n 1 momentin johdantokappale ja 6 kohta seuraavasti:

2 §

Työterveyshuollon toteuttaminen ja sisältö

Työterveyshuoltoon kuuluu siten kuin valtioneuvoston päätöksellä eri toimialojen ja työpaikkojen olosuhteet ja niistä johtuva työterveyshuollon tarve huomioon ottaen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettussa valtakunnallisessa suunnitelmassa ja muutoin käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa tarkemmin määrätään:

6) vian, vamman tai sairauden vuoksi vajaa-

kuntoisen työntekijän työssä selviytymisen seuranta työntekijän terveydelliset edellytykset huomioon ottaen, kuntoutusta koskeva neuvonta ja hoitoon tai kuntoutukseen ohjaaminen sekä omalta osaltaan osallistuminen työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla; toiminnassa on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään; sekä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 610

Laki**kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §*Lain tarkoitus*

Tässä laissa säädetään kansaneläkelain (347/56) ja sairausvakuutuslain (364/63) mukaisesti vakuutettujen kuntoutuksen korvaamisesta ja järjestämisestä.

Tämän lain mukaista kuntoutusta korvataan ja järjestetään, jollei vakuutettu saa tarvitsemaansa kuntoutusta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91), liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91), sotilasvammalain (404/48) tai sotilastapaturmalain (1211/90) nojalla.

2 §*Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus*

Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä vakuutetulle, jonka työkyky ja ansiomahdollisuudet ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet, tarvittava ammatillinen koulutus tai valmennus hänen työkykynsä säilyttämiseksi tai parantamiseksi, jollei sitä ole järjestetty työllisyyslain 7 §:n, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90), työeläkelakien taikka erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä ammatillisena kuntoutuksena myös sellaiset kallit ja vaativat apuvälineet, jotka ovat tarpeen

vaikeavammaisen työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyttämiseksi.

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan 1 momentissa myös elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi annettavaa avustusta tai korotonta lainaa työvälaineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista ja muuttamista varten sekä ammatillisen koulutuksen vuoksi välttämätöntä peruskoulutusta.

Asetuksella säädetään, mitä on pidettävä tässä pykälässä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena.

3 §*Vaikeavammaisten lääkinnällinen kuntoutus*

Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä muussa kuin julkisessa laitoshoidossa olevalle vaikeavammaiselle henkilölle, joka lisäksi saa

- 1) lapsen hoitotuesta annetun lain (444/69) 2 §:n 2 tai 3 momentin mukaista hoitotukea;
- 2) vammaistukilain (124/88) 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan mukaista vammaistukea; tai
- 3) työkyvyttömyyseläkettä ja kansaneläkelain 30 a §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua hoitotukea,

sellaiset pitkäaikaiset tai vaativat muut kuin sairaanhoitoon välittömästi liittyvät kuntoutusjaksot laitos- tai avohoidossa, jotka ovat tarpeen hänen työ- tai toimintakykynsä säilyttämiseksi tai parantamiseksi.

Asetuksella voidaan tarkemmin säätää I momentissa tarkoitetun kuntoutuksen sisällöstä.

4 §

Muu ammatillinen ja lääkinällinen kuntoutus

Kansaneläkelaitos voi korvata ja järjestää lisäksi muuta kuin 2 ja 3 §:n mukaista ammatillista tai lääkinällistä kuntoutusta. Tähän tarkoitukseen on vuosittain käytettävä vähintään rahamäärä, joka vastaa neljää prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneestä määräst. Tähän tarkoitukseen käytettävästä edellä sanottua suuremmasta enimmäisrahamäärästä eduskunta päättää vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Rahamäärää voidaan käyttää myös sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta ja sairauksien ehkäisyä koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä tarvittaessa kansaneläkelaitoksen yhteistoimintasäätiöitten piiriin kuuluvien kuntoutuslaitosten ja muiden sellaisten laitosten, joita kansaneläkelaitos on avustanut, perusparannuksesta aiheutuviin menoihin ja näiden laitosten käyttöavustuksiin.

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain laadittava I momentissa tarkoitettujen varojen käytöstä kolmea seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §

Hakeminen ja päätöksenteko

Hakemus kuntoutuksen korvaamisesta tehdään kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon.

Kuntoutushakemuksen johdosta kansaneläkelaitoksen on annettava hakijalle kirjallinen päätös.

Ammatillista kuntoutusta koskevasta tämän lain mukaisesta päätöksestä kansaneläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava opintotukilaisa (28/72) tarkoitetulle valtion opintotukikeskukselle ja eläketurvakeskukselle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

6 §

Kuntoutusmahdollisuuksien selvitysvelvollisuus

Kansaneläkelaitoksen on tarvittaessa selvitettävä vakuutetun kuntoutustarve, viimeistään kuitenkin silloin, kun vakuutettu on saanut

sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa 60 päivältä.

7 §

Yhteistoiminta

Jos vakuutettu tarvitsee sellaista kuntoutusta, jota ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäväksi tai jota ei ole tarkoituksenmukaisista järjestää kansaneläkelaitoksen toimintana, kansaneläkelaitos ohjaa tarpeen mukaan vakuutetun asianmukaiseen kuntoutukseen tai muiden palveluiden piiriin.

Lisäksi on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

8 §

Muutoksenhaku

Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen tämän lain 2 ja 3 §:n nojalla antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai tarkastuslautakuntaan viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta siltä osin kuin päätös koskee kansaneläkelaitoksen velvollisuutta järjestää kuntoutus tämän lain 2 tai 3 §:n nojalla tai vakuutetun oikeutta niiden perusteella maksettaviin etuuksiin. Muutosta vakuutusosoikeudelta haetaan I momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti tarkastuslautakunnan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Jos tämän lain nojalla annettu 2 tai 3 §:ään perustuva lainvoimainen päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianomaisen hakemuksesta tai kansaneläkelaitoksen esityksestä ja asianomaista kuultuaan poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen, kansaneläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää tämän lain mukaisen etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

Jos kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, voi kansaneläkelaitos aikaisemman päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

Tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä siitä sairausvakuutuslaissa säädetään.

9 §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työttömyyskassa, työpaikkakassa, sairaala ja muu sairaanhoitolaitos sekä työnantaja ovat velvolliset pyynnöstä antamaan kansaneläkelaitokselle tai tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä. Hänellä on kuitenkin oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista kansaneläkelaitoksen vahvistaman taksan mukainen palkkio.

Oppilaitos, kuntoutuslaitos tai muu kuntoutuksen toteuttaja on velvollinen antamaan kansaneläkelaitokselle sen tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot ja niillä on oikeus saada kansaneläkelaitokselta tämän lain mukaista etuutta koskevia tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeen muun lainsäädännön perusteella kuntoutujalle annettavan edun vahvistamista tai suorittamista varten.

10 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta tai yrityksen taloudellista asemaa koskevaa tietoa, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

Joka rikkoo 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *kansaneläkelaitoksen järjestämisestä*

kuntoutuksesta annetun lain mukaisen salassapitovelvollisuuden rikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

11 §

Kuntoutuskustannuksista tämän lain nojalla suoritettua korvausta tai 2 §:n 3 momentin nojalla maksettavaa tukea ei saa ulosmitata.

12 §

Rahoitus

Tämän lain mukaiset kustannukset suoritetaan kansaneläkelaitoksen varoista.

13 §

Sosiaaliturvasopimukset

Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

14 §

Toiminnan järjestäminen

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi noudatettava mitä kansaneläkelain 35—37, 40, 44—46, 59, 63, 81—83, 84—89 ja 92 §:ssä säädetään.

15 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta sekä siitä, mitä 2 ja 3 pykälässä tarkoitetaan vaikeavammaisuudella annetaan asetuksella.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Sen estämättä, mitä 4 §:ssä on säädetty, vuosina 1991 ja 1992 sovelletaan 4 §:n mukaiseen toimintaan vähintään käytettävänä rahamääränä vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneen rahamäärän kahta prosenttia.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kansaneläkelaitoksen rahoittamien Kiipula-

säätiön, kuntoutumis- ja liikuntasäätiö Peurungan, kuntoutumissairaalasäätiö Kankaanpään ja Reumasäätiön rakennushankkeet voidaan saattaa 4 §:n mukaisin varoin loppuun.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 611

Kuntoutusrahalaki

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kuntoutujan toimeentuloturvan järjestämisestä.

2 §

Etuudet

Suomessa asuvalla henkilöllä on oikeus jäljempänä säädetyin edellytyksin kuntoutusrahan ajalta, jona hän on kuntoutuksen takia estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä.

Suomessa asumisella tarkoitetaan, mitä siitä on sairausvakuutuslaissa (364/63) säädetty.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna omana työnä pidetään kuntoutujan omassa tai perheenjäsenensä yrityksessä, liikkeessä, ammatissa taikka maa-, metsä-, koti- tai muussa taloudessa suorittamaa työtä, itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä sekä päätointa vastaavaa, muuna kuin kuntoutuksena annettavaa opiskelua oppilaitoksessa tai ammattikurssilla.

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta.

3 §

Viranomaiset

Tämän lain toimeenpanoa johtaa ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö. Etuudet myöntää ja maksaa kansaneläkelaitos.

2 luku

Oikeus kuntoutusrahaan

4 §

Kuntoutuksen tarkoitus

Kuntoutusrahan oikeuttavan kuntoutuksen tarkoituksena tulee olla kuntoutujan työelämässä pysyminen, työelämään palaaminen tai sinne tulo.

5 §

Kuntoutuksen antamisperuste

Kuntoutusrahan maksamisen edellytyksenä on, että kuntoutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti ja sitä annetaan jonkin seuraavan säännöksen nojalla:

- 1) kansanterveyslain 14 §:n 3 momentti;
- 2) erikoissairaanhoidon lain 1 §;

3) kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annettu laki (610/91);

4) työterveyshuoltolain 2 ja 3 §; tai

5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/87) 8 §:n 1 momentti sopeutumisvalmennuksen osalta, lastensuojelulaki (683/83), kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki (519/77) ja päihdehuoltolaki (41/86) perhekuntoutuksen osalta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös, jos sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua toimintaa vastaava kuntoutus perustuu työterveyshuoltoon nimetyn lääkärin tai muun työpaikan olosuhteisiin perehtyneen erikoislääkärin määräykseen ja kuntoutuja saa maksamistaan kustannuksista sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua sopeutumisvalmennusta vastaavan, Raha-automaattiyhdistyksen rahoittaman, sopeutumisvalmennuksen ajalta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös päihdehuoltolaissa tarkoitettua kuntoutuksen ajalta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Kuntoutujalla tarkoitetaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun sopeutumisvalmennukseen ja perhekuntoutukseen osallistuvaa omaista.

6 §

Ulkomailla annettu kuntoutus

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös muualla kuin Suomessa annettavan kuntoutuksen ajalta, jos kuntoutuksen antaminen ei Suomessa ole mahdollista tai sen antamiseen ulkomailta on muuten erittäin painava syy ja kysymyksessä on 5 §:n 1 momentissa mainittuun sääntöön perustuva kuntoutustoiminta.

7 §

Kuntoutusrahan maksamisen esteet

Kuntoutusrahaan ei ole oikeutta henkilöllä, joka:

- 1) ei ole täyttänyt 16 vuotta;
- 2) on täyttänyt 65 vuotta, tätä seuraavan kalenterikuukauden alusta;
- 3) saa varhennettua vanhuuseläkettä kansaneläkelain (347/56) nojalla; tai
- 4) saa varhennettua vanhuuseläkettä tai vanhuuseläkettä alle 65 vuoden ikäisenä työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen

lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla.

Kuntoutusrahaa ei makseta ajalta, jolta kuntoutujalla on oikeus täyteen korvaukseen ansionmenetyksestä pakollista tapaturmavakuutusta tai liikennevakuutusta koskevien lakien, sotilasvammalain (404/48) tai sotilastapaturmalain (1211/90) nojalla. Kuntoutusraha voidaan kuitenkin maksaa, jos tässä momentissa tarkoitettua korvauksen saaminen viivästyy kuntoutujasta riippumattomasta syystä. Tällöin kuntoutujan oikeus korvaukseen siirtyy maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle.

Kuntoutusrahaa maksetaan yleissivistävän peruskoulutuksen ajalta vain, jos peruskoulutuksen puuttuminen estää pääsyn ammatilliseen uudelleen- tai jatkokoulutukseen.

3 luku

Kuntoutusrahan maksamisaika, määrä ja suhde muihin etuuksiin

8 §

Maksamisaika

Kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta jokaiselta arkipäivältä enintään kuudelta päivältä viikossa.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syy perusteella erikseen laskettuna.

9 §

Omavastuu aika

Kuntoutusrahaa ei makseta omavastuuajalta, joka on kuntoutuksen alkamispäivä ja seitsemän sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää.

Jos kuntoutuja olisi työnsä laadun vuoksi ilman kuntoutukseen osallistumista joutunut säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, tämä päivä rinnastetaan omavastuu-aikaa laskettaessa arkipäivään.

10 §

Uusi kuntoutusjakso

Jos kuntoutus jatkuu uudelleen 30 päivän

kuluessa päivästä, jolta kuntoutusrahaa viimeksi maksettiin, kuntoutusrahaa maksetaan uuden kuntoutusjakson alkamispäivää seuraavasta päivästä.

11 §

Maksaminen ilman omavastuu-aikaa

Omavastuu-aikaa ei sovelleta, jos kuntoutuja sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkamista sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa.

12 §

Asetuksella säädettävät poikkeukset omavastuuajasta

Asetuksella säädetään, milloin kuntoutusrahaa voidaan maksaa kuntoutuksen alkamispäivää seuraavasta päivästä, kun se on kuntoutuksen onnistumisen kannalta tarpeellista.

Asetuksella säädetään, milloin jaksoissa annettu kuntoutus katsotaan samaksi kuntoutukseksi.

13 §

Siirtyminen eläkkeeltä

Kuntoutusrahaa maksetaan 30 päivän kuluessa kuntoutuksen alkamispäivästä, jos kuntoutuja sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkamista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä tai työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä.

14 §

Kuntoutusrahan määrä

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin se kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

Jos kuntoutusrahan perusteena olevat työtulot ovat sairauden, työttömyyden tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi olleet olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet, kuntoutusraha määrätään hakemuksesta viimeksi vahvistettua verovuotta edeltäneen verovuoden työtulojen perusteella. Tässä mo-

mentissa tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin kuntoutusrahan alkamisvuodelle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n mukainen palkkaindeksiluku poikkeaa viimeistä edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkaindeksiluvusta.

15 §

Työttömyysturvaa saaneen kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Jos kuntoutuja sai välittömästi ennen kuntoutusrahan alkamista työttömyyspäivärahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu markkamäärä lisättynä 10 prosentilla.

16 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Jos kuntoutuja saa

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä tai työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä, ei kuitenkaan kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä, tai

2) sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) nojalla,

kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen kansaneläkkeiden määrästä otetaan huomioon pohjaosa, lisäosa ja lapsikorotus.

17 §

Kuntoutusrahan vähimmäismäärä ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisessa koulutuksessa olevan omassa taloudessaan asuvan tai huoltovelvollisen kuntoutusraha on 14 ja 15 §:n säännösten estämättä vähintään 86 prosenttia työttömyysturvalain (602/84) mukaisen täysimääräisen peruspäivärahan määrästä lisättynä 10 prosentilla.

Ammatillisessa koulutuksessa olevan, omassa taloudessaan asuvan tai huoltovelvollisen

vähimmäiskuntoutusraha määrätään hakemuksesta 14—16 §:n sekä 1 momentin estämättä prosenttiosuutena kansaneläkelain mukaisen pohjaosan ja yksinäisen henkilön täysimääräisen lisäosan yhteismäärästä noudattaen soveltuvin osin sosiaalihuoltolain (710/82) 32 §:n nojalla vahvistettuja toimeentulotuen yleisiä perusteita siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

18 §

Yhteensovitus

Jos kuntoutuja saa korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella, muuta kuin 16 §:n tai 17 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää kuntoutusrahaa maksetaan samalta ajalta vain siltä osin kuin se on muuta etuutta suurempi.

Jos kuntoutujalle myönnetään korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella takautuvasti, maksetaan korvaus samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 39 §:n 7 momentissa ja työntekijäin eläkelain 4 d §:n 6 momentissa säädetään.

19 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Yhteensovitusta ei tehdä, jos kuntoutuja saa:

1) osa-aika- tai osaeläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla;

2) muuta kuin täyttä korvausta ansionmenetyksestä pakollista tapaturmavakuutusta tai liikennevakuutusta koskevien lakien, sotilasvammalain taikka sotilastapaturmalain nojalla;

3) työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin nojalla; tai

4) sairausvakuutuslain 22 §:n 2 momentin mukaan määrättyä vanhempainrahaa.

20 §

Kuntoutusrahan määrän tarkistaminen

Ammatillisen koulutuksen aikainen kuntoutusraha määritetään uudelleen, jos kuntoutujan olosuhteissa tapahtuu kuntoutusrahan määräytymisperusteihin vaikuttava sellainen muutos, jonka johdosta kuntoutusrahan määrä olennaisesti muuttuisi.

Tarkemmat säännökset kuntoutusrahan uudelleen määrittämisestä, siinä huomioon otettavista olosuhteiden ja kuntoutusrahan määrän olennaisista muutoksista sekä kuntoutusrahan saajan velvollisuudesta ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista annetaan asetuksella.

21 §

Maksaminen työnantajalle

Jos työnantaja on maksanut kuntoutujalle palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta samalta ajalta, jolta kuntoutujalla on oikeus kuntoutusrahaan, kuntoutusraha maksetaan työnantajalle noudattaen soveltuvin osin mitä sairausvakuutuslain 28 §:ssä säädetään päivärahana ja äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan maksamisesta työnantajalle. Jos kuntoutusrahan määrä ylittää mainitun palkan tai korvauksen määrän, ylimenevä osa maksetaan kuntoutujalle.

22 §

Kuntoutuksen keskeytyminen

Jos kuntoutus tilapäisesti keskeytyy kuntoutujan tullessa työkyvyttömäksi tai muusta kuntoutujasta riippumattomasta syystä, kuntoutusrahaa maksetaan keskeytyksen estämättä yhdenjaksoisesti enintään 25 arkipäivältä. Erityisestä syystä kuntoutusrahaa voidaan maksaa 25 arkipäivää pitemmältä ajalta, ei kuitenkaan enemmältä kuin kolmelta kuukaudelta.

23 §

Kuntoutusrahan lakkauttaminen

Jos kuntoutus keskeytyy tai päättyy muusta kuin 22 §:ssä mainitusta syystä taikka kuntoutusrahan maksamisen edellytykset eivät enää täyty, kuntoutusraha on lakkautettava.

Jos on perusteltua syytä olettaa, että kuntoutusraha olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, voidaan kuntoutusrahan tai sen osan maksaminen keskeyttää, kunnes asia on lopullisella päätöksellä ratkaistu.

24 §

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle kuntoutujalle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on kuntoutujan työllistymisen kannalta

erityisen tarpeellista. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta kuitenkaan ajalta, jolta henkilöllä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus vastaa määrältään enintään sen saajalle kuudelta kuukaudelta laskettua kuntoutusrahaa. Avustus määritellään kertasuorituksena ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

4 luku

Hakeminen, päätös, maksaminen ja muutoksenhaku

25 §

Etuuksien hakeminen

Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta haetaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta. Kuntoutusrahaa haettaessa on esitettävä kuntoutuspäätös.

Kuntoutuspäätöksestä on käytävä ilmi suunnitelma kuntoutuksen toteuttamisesta, kuntoutuspäätöksen tekijä, kuntoutuksen tarkoitus sekä arvio kustannuksista ja ajoituksesta. Hakija voi esittää myös muun riittävän selvityksen.

Kuntoutusrahaa ei makseta ilman erityistä syytä pitemmältä kuin 12 kuukauden ajalta ennen sen hakemista.

26 §

Päätös

Kuntoutusrahaa ja harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskevassa asiassa on annettava kirjallinen päätös. Päätös toimitetaan tiedoksi myös kuntoutuspäätöksen antajalle.

Ammatillista kuntoutusta koskevasta päätöksestä ja sen perusteella myönnettävästä kuntoutusrahasta kansaneläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava opintotukilaisissa (28/72) tarkoitettulle valtion opintotukikeskukselle ja eläketurvakeskukselle siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

27 §

Maksaminen

Kuntoutusraha maksetaan kuntoutusjakson jälkeen. Ammatillisen koulutuksen ajalta kuntoutusraha maksetaan kuukausittain etukäteen. Tarkemmat määräykset maksamisessa

noudatettavasta menettelystä sekä tarvittavista selvityksistä antaa kansaneläkelaitos.

Jos henkilölle kuntoutusrahana kuukaudelta maksettava erä olisi pienempi kuin 17 §:n 1 momentin mukaan päivää kohti laskettava vähimmäismäärä, ei kuntoutusrahaa makseta.

28 §

Muutoksenhaku

Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai tarkastuslautakuntaan viimeistään kolmantenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosikelta 1 momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa päätöksestä tiedon saatuaan.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti tarkastuslautakunnan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Jos tämän lain nojalla annettu lainvoimainen päätös on perustunut väärään tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosikeus voi asianomaisen hakemuksista tai kansaneläkelaitoksen esityksestä ja asianomaista kuultuaan poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen, kansaneläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää tämän lain mukaisen etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

Jos kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, voi kansaneläkelaitos aikaisemman päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

Tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä siitä sairausvakuutuslaissa säädetään.

29 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta tai yrityksen taloudellista asemaa koskevaa tietoa, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Sa-

lassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaiseista sille, jolla on viran puolesta oikeus saada asiasta tieto.

Joka rikkoo 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *kuntoutusrahalain mukaisen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteesen pantavaksi.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

30 §

Takaisinperintä ja ulosotto

Jos kuntoutuja on saanut tämän lain mukaista etuutta enemmän kuin hänellä on ollut oikeus, aiheettomasti suoritettu etuus voidaan periä takaisin osittain tai kokonaan, jollei se ole kohtuutonta.

Perittävä määrä voidaan kuitata myöhemmin maksettavista tämän lain mukaisista etuuksista.

Tähän lakiin perustuvaa etuutta ei saa ulosmitata.

Kansaneläkelaitoksen on annettava asianomaisen viranomaisen pyynnöstä muun lain mukaisen etuuden ulosottoa varten tämän lain mukaisesta etuudesta tarpeelliset tiedot.

31 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusrahaan, joka määräytyy 14 tai 15 §:n mukaan, tehdään vuosittain indeksitarkistus noudattaen vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 9 §:ssä on säädetty.

32 §

Rahoitus

Tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset maksetaan kansaneläkelaitoksen varoista.

33 §

Sosiaaliturvasopimukset

Asetuksella voidaan säätää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat vieraan valtion kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

34 §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työttömyyskassa, työpaikkakassa, sairaala ja muu sairaanhoitolaitos sekä työnantaja ovat velvolliset pyynnöstä antamaan kansaneläkelaitokselle tai tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä. Hänellä on kuitenkin oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista kansaneläkelaitoksen vahvistaman taksan mukainen palkkio.

Oppilaitos, kuntoutuslaitos tai muu kuntoutusrahaan oikeuttavan kuntoutuksen toteuttaja on velvollinen antamaan kansaneläkelaitokselle sen tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot ja niillä on oikeus saada kansaneläkelaitokselta kuntoutujan kuntoutusrahaa koskevia tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeen muun lainsäädännön perusteella kuntoutujalle annettavan edun vahvistamista tai suorittamista varten.

35 §

Sairausvakuutuslain säännösten noudattaminen

Jollei tässä laissa ole toisin säädetty, on kuntoutusraha-asioissa noudatettava soveltuvin osin, mitä virka-avusta, tietojen salassapidosta sekä lomakkeiden vahvistamisesta on sairausvakuutuslaissa tai sen nojalla säädetty.

36 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

37 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Tätä lakia sovelletaan niihin kuntoutusjaksoihin, jotka alkavat lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisten kuntoutus-

etuuksien maksamisessa noudatetaan sanottuja säännöksiä. Kuntoutusetuudet voidaan muuttaa tämän lain mukaisiksi etuuksiksi 1 päivänä tammikuuta 1992 tai sen jälkeen. Kuntoutusetuutena maksetaan kuitenkin vähintään aikaisempaa etuutta vastaava määrä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 612

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90),

muutetaan 6 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 4 kohta ja 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1323/88), 8 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85), 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 momentti 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (639/66) sekä 12 §:n 1 momentin 2 ja 4 kohta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1347/90), sekä

lisätään 4 d §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetuilla laeilla (472/81 ja 605/89) sekä mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lakiin uusi 4 h—4 n §, 4 h §:n edelle uusi väliotsikko ja 6 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 14 päivänä heinäkuuta 1969 sekä 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla (707/65, 469/69 sekä 592 ja 1130/85) sekä mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, seuraavasti:

4 d §

— — — — —
 Jos työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti samalta ajalta kuin hänelle on maksettu kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa, eläkkeestä vähennetään kuntoutusraha ja eläkettä suoritetaan vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun kuntoutusrahan mää-

rän. Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan oteta huomioon siltä osin kuin se on jo vähennetty muusta eläkkeestä. Työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta takautuvasti ajalta, jolta työntekijälle on maksettu 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa.
 — — — — —

Kuntoutus

4 h §

Työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan työntekijälle ammatillisena kuntoutuksena antaa neuvontaa, tehdä kuntoutustutkimuksia sekä antaa työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta, työhönvalmennusta ja elinkeinotukea sekä edellä tarkoitettua ammatillista kuntoutusta tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta.

Kuntoutusta voidaan antaa työntekijälle, jonka eläkettä tämän lain mukaan määrättäessä olisi eläkkeeseen oikeuttavana otettu huomioon myös aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään, jos työkyvyttömyys olisi alkanut ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin, tai työntekijälle, joka päätöstä tehtäessä saa sanotulla tavalla määrättyä tämän lain mukaista eläkettä.

4 i §

Työntekijän kuoltua voidaan hänen leskelleen antaa lainaa koulutusta varten ja elinkeinotukena.

Laina saadaan sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamisen ehdoin käyttää vakuutusrahaston ja eläkevasiun katteena vaatimatta eläkelaitoksia koskevassa lainsäädännössä edellytettyä vakuutta. Samoin edellytyksin laina saadaan sen estämättä, mitä 19 a §:ssä säädetään, peritään takaisin lainansaajan perhe-eläkkeestä.

4 j §

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkelaitos ohjaa työntekijän tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin.

Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annettussa laissa (604/91) säädetään.

4 k §

Työntekijällä on oikeus kuntoutusraahan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötään 4 h §:ssä tarkoitettua kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen

alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna.

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista.

4 l §

Kuntoutusrahan suuruutta määrättäessä otetaan perusteeksi ne 8 §:n 4 momentissa tarkoitettut peruseläkkeet, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin. Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla.

Jos työntekijä saa peruseläkettä kuntoutuksen ajalta, hänelle maksetaan eläkkeen lisänä kuntoutusraha, jonka suuruus on 10 prosenttia hänelle maksettavien 1 momentissa tarkoitettujen peruseläkkeiden ja hänen kansaneläkkeensä pohjaosan, lisäosan ja lapsikorotuksen yhteismäärästä. Kansaneläke lisineen otetaan huomioon sellaisena kuin se oli kuntoutusrahakauden alkaessa.

Edellä 4 k §:n 3 momentissa tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertaasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

4 m §

Työntekijälle voidaan maksaa korvaus kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista.

4 n §

Kuntoutusrahasta ja sitä koskevasta päätöksenteosta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa on säädetty eläkepäätöksestä, sitä koskevasta muutoksenhakumenettelystä, eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta sekä eläkkeen maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Eläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava 4 h §:ssä tarkoitettua kuntoutustoimenpiteet-
tään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansan-
eläkelaitokselle.

Jos työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi
samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaa-
va osa kuntoutusrahasta maksetaan työnanta-
jalle.

6 §

Jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden
alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suo-
messä ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen
kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360
päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella
myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrät-
täessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työky-
vyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen
välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää
laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päi-
vät, joilta työntekijä on saanut opintovapaa-
laissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata,
sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttö-
myysturvalain mukaista päivärahaa, viimeksi
mainitut kuitenkin enintään siihen määrään
saakka, joka vastaa työttömyysturvalain
26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäis-
määrää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteu-
tettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut
ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyys-
turvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä
olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella
myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrät-
täessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös
työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyt-
tämisen välinen aika. Työntekijän ilmoituksen
johdosta jätetään huomioon ottamatta myös
sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut
8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, elä-
kehjesääntöjen ja eläkesääntöjen tai kuntou-
tusrahain mukaista kuntoutusrahaa taikka
ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutus-
sen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain
(404/48) kuntoutusta koskevien säännösten pe-
rusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen
johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset
päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen
vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa
tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista saa-
nut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päi-
värahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta
päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä

olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa
tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta
johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksetta-
vaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain
mukaan. Jollei työsuhte ole jatkunut kuutta
kuukautta, luetaan sen perusteella eläkkeeseen
oikeuttavaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä
oleva aika vain sikäli kuin työntekijällä ei ole
ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virka-
suhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oi-
keutta lain tai julkisen eläkesääntöjen mukai-
seen sellaiseen eläketurvaan, jonka mukaan
maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättä-
essä sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo
otetaan huomioon. Mitä edellä tässä momen-
tissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta van-
huuseläkkeen eikä sellaisen työkyvyttömyys-
eläkkeen, jonka perusteena oleva työkyvyttö-
myys on alkanut työntekijän 63 vuoden iän
täyttämisen jälkeen, määrää laskettaessa,
jollei työntekijä ole ollut sanotun iän täyttä-
misvuoden aikana tämän lain piiriin kuuluvas-
sa työssä, ottaen huomioon kokonaisuudes-
saan myös sanotun vuoden aikana päättynyt
työsuhte, yhteensä vähintään kuutta kuukaut-
ta. Niin ikään luetaan naispuolisen työntekijän
työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkke-
eseen oikeuttavaksi ajaksi eläkeiän saavuttami-
seen jäljellä oleva aika, jos hänellä on edellä
sanottujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyt-
tömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla
enintään yhdeksän vuotta, ollut 4 §:n 5 mo-
mentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi
lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeiän saavuttami-
seen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio
on ilman sanotun lapsenhoitoajan huomioon
ottamista luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi
muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoi-
minnan perusteella. Jollei tällaisen naispuoli-
sen työntekijän työsuhte ole jatkunut kuutta
kuukautta, on eläkkeeseen oikeuttavan ajan
määräämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä
tässä momentissa on säädetty.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa
saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttö-
myyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perus-
teella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutus-
rahakauden päättymisestä on kulunut yksi
vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden
mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys
olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

8 §

Jos tämän lain vähimmäisehtojen mukainen vanhuus- tai työkyvyttömyyseläke taikka, milloin työntekijä lisäksi saa tapaturmavakuutuslain (608/48) säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, liikennevakuutuslain (279/59) nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa jatkuvaa korvausta, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/91) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/91) nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta, sotilasvammalain nojalla myönnettyä elinkorkoa tai 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä, näiden suoritusten yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyn yhteensovitusrajan, vähennetään tämän lain mukaisesta vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeestä määrä, joka on yhtä suuri osa ylitteestä kuin tämän lain vähimmäisehtojen mukainen eläke on kaikista peruseläkkeistä. Jos vanhuuseläke 5 §:n 3 momentin mukaisesti myönnetään myöhemmästä ajankohdasta kuin eläkeiän saavuttamista seuraavan kuukauden alusta, yhteensovitus toimitetaan työntekijän täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän.

Eläkkeistä aiheutuvan vastuun ja kulujen jakaantuminen

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 §:n 3 momenttia soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 §:n 3 momenttia vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, sekä perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 6 §:n 3 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös ly-

hytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 §:n 3 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä tai edunjättäjä kuului sanotussa momentissa tarkoitetun työsuhteen perusteella, kuitenkin siten, että edellä tarkoitettua eläkkeestä tai eläkkeen osasta, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden jälkeen, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä on viimeksi kuulunut ennen eläketapahtuman sattumista sanotun iän täyttämivuonna tai sen jälkeen yhdenjaksoisesti jatkuneen vähintään kuuden kuukauden työsuhteen perusteella;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, osa-ajaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettua siirrosta johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön eri lutilajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos ja kustannuksista, jotka johtuvat 4 b §:n 3 momentin soveltamisesta, vastaavat eläkelaitokset noudattaen soveluvin osin, mitä perhe-

N:o 612

1239

eläkkeestä aiheutuvista kustannuksista on sää-
detty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuu-
ta 1991.

Lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa
lain tultua voimaan.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 613

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdat sekä 11 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti 17 päivänä tammikuuta 1991 annetussa laissa (53/91), 7 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1324/88), 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1348/90) sekä 11 §:n 3 momentti 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (640/66), sekä

lisätään lakiin uusi 4 b § sekä 7 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1969, 18 päivänä kesäkuuta 1971 sekä 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla (470/69, 501/71 sekä 593 ja 1121/85) sekä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4—7 momentti siirtyvät 5—8 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatila- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain (395/61) 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d, 4 f—4 n §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 f, 9, 9 a, 10, 10 a ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a, 21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

4 b §

Kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Sanotun lain 4 h §:n 2 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa tämän lain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka.

7 §

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutettu työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos hän on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä. Edellä tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon otta-

matta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Samoin menetellään, jos naispuolisella työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso, jollei eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa tai sitä vastaavaa ansiota ilman sanotun lapsenhoitoajan huomioon ottamista ole luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesääntöjen ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaisista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Edellä sanotun palkan vuotuinen määrä edellytetään samaksi työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjatuksi markkamää-

räksi, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa tai, jollei hän minään kalenterivuotena ole ansainnut vähintään sanottua määrää, samaksi kuin mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole oikeutta lukea tässä momentissa tarkoitettua palkkaa vastaavaa aikaa eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, markkamäärään lisätään edellä tarkoitetuilta kalenterivuosilta saadut työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteena olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot. Ennen 23 vuoden iän täyttämistä ansaitut palkat otetaan kuitenkin huomioon vain, jos ne on ansaittu sinä kalenterivuotena, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu, tai jona edellä kolmannessa virkkeessä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt taikka kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuotena. Laskettaessa edellä tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumaa välittömästi edeltäneen kalenterivuoden alkua saanut työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa. Markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sekä myöhemmin kuin vuonna 1970 kuolleen edunjättäjän jälkeen suoritettavasta perhe-

eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 7 c §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä tai edunjättäjä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut;

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jot-

ka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettua siirrosta johtuvista kustannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa; sekä

-----
11 §

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty ei koske lainaa, joka myönnetään työntekijäin eläkelain 4 i §:n mukaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

Tämän lain 7 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 614

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 6 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (605/86), seuraavasti:

6 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen, kuntoutuksen antamisen ja kuntoutusrahan sekä harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen ja osaaikaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että maatalousyrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan toimintansa puoleen tai lopettaa sen kokonaan ja että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset. Maatalousyrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle riittävä selvitys työaikansa vähentymisestä. Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa maatalousyrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulona puolta tästä. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta

työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti	Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33	1938	0,42
1931	0,34	1939	0,43
1932	0,36	1940	0,44
1933	0,37	1941	0,46
1934	0,38	1942	0,47
1935	0,39	1943	0,48
1936	0,40	1944	0,49
1937	0,41		

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Mieltinen*

N:o 615

Laki**yrittäjien eläkelain 5 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (606/86), seuraavasti:

5 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, yksilöllisen varhaiseläkkeen, kuntoutuksen antamisen ja kuntoutusrahan sekä harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen ja osaaikaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään, ja tällöin on tässä laissa tarkoitettuun työtuloon ja eläkkeeseen oikeutavaan aikaan vastaavasti sovellettava, mitä edellä mainitussa laissa säädetään palkasta ja eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että yrittäjä vähentää tämän lain piiriin kuuluvan ansiotyönsä puoleen tai lopettaa sen kokonaan ja että hänen jäljellä oleva ansiotyönsä täyttää työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 5 ja 7 kohdassa säädetty edellytykset kuitenkin siten, että hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa edellytetään, että hänen jäljelle jäävä työtulonsa on vähintään 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän suuruinen. Yrittäjän on esitettävä eläkelaitokselle riittävä selvitys työaikansa vähentymisestä. Osa-aikaeläkkeen määrää laskettaessa yrittäjän vakiintuneena työtulona pidetään hänelle osa-aikatyöhön siirtymistä välittömästi edeltäneiden neljän viimeisen kalenterivuoden vahvistettua keskimääräistä työtuloa ja osa-aikatyön työtulo-

lona puolta tästä. Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ei kuitenkaan sovelleta työntekijäin eläkelain 5 a ja 7 b §:n säännöksiä. Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 5 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti	Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930 tai aikaisempi	0,33	1938	0,42
1931	0,34	1939	0,43
1932	0,36	1940	0,44
1933	0,37	1941	0,46
1934	0,38	1942	0,47
1935	0,39	1943	0,48
1936	0,40	1944	0,49
1937	0,41		

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miittinen*

N:o 616

Laki**eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 3 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen, kuntoutuksen antamisen ja kuntoutusrahan, harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen sekä perhe-eläkkeen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisla (395/61) säädetään. Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada vanhuuseläkettä tämän lain

mukaan siitä riippumatta, jatkaako hän 1 §:ssä tarkoitettua työtä.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 617

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 3 a §:n 2 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 kohta, 12 §:n 3 momentti ja 25 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentin johdantokappale sekä 2 ja 3 kohta ja 12 §:n 3 momentti muutettuina sekä 25 § osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla (1346/90), sekä

lisätään 12 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi,

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 §:n 3 momenttia soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 §:n 3 momenttia soveltaen, sekä myöhemmin kuin vuonna 1970 kuolleen edunjättäjän jälkeen suoritettavasta perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 12 §:n 3 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei

15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia soveltaen myönnettystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitetusta siirrosta johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin elä-

kelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

-----
12 §

Jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan 15 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläkeiän täyttämisen välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaisa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Sanottua aikaa laskettaessa jätetään työntekijän ilmoituksen johdosta huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesäännön tai kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tar-

koitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jollei työsuhde ole jatkunut kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen sellaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon. Niin ikään luetaan naispuolisen työntekijän työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hänellä on edellä sanottujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään yhdeksän vuotta, ollut 15 a §:ssä tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio on ilman sanotun lapsen hoitoajan huomioon ottamista luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jollei tällaisen naispuolisen työntekijän työsuhde ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkkeeseen oikeuttavan ajan määrittämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä tässä momentissa on säädetty.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

-----
25 §

Kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaisa säädetään. Lisäksi eläkekassan on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Eläke tai sen osa voidaan 1 momentissa mainitun kuntoutuksen ja koulutuksen aikana pidättää sen yhteydessä annetun eläkkeen korvaamiseksi.

1248

N:o 617

Eläkkeensaaja, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy hakemasta tai vastaanottamasta hänelle tämän lain mukaan tarjottua kuntoutusta, koulutusta tai työhuoltoa, menettää oikeu-

tensa eläkkeen saamiseen joko kokonaan tai osaksi.

_____

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 618

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 18 §:n 2 momentti, *muutetaan* 1 §:n 1 momentti, 5 §:n 2, 3 ja 8 momentti sekä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan e alakohta,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 2 ja 3 momentti 3 päivänä helmikuuta 1989 annetussa laissa (103/89), 5 §:n 8 momentti 16 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (563/89) ja 6 §:n 1 momentin 3 kohdan e alakohta 23 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1026/82), sekä

lisätään 15 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetulla lailla (326/85) ja mainitulla 3 päivänä helmikuuta 1989 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lakiin uusi 18 b—18 e § sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on 16 päivänä tammikuuta 1987 annetussa laissa (8/87), uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

Virka- tai työsuhteessa valtioon olevalle henkilöllä on oikeus vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja osa-aikaeläkkeeseen ja muuhun etuuteen siten kuin tässä laissa säädetään.

5 §

Jos edunsaaja on ennen työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen tai tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan eläkeajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja 63 vuoden eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamisen välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta edunsaaja on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos edunsaaja on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perus-

teella, edellä olevasta poiketen tämän palvelusuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Edunsaajan ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta edunsaaja on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään edunsaajan ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta edunsaaja on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei edunsaaja olisi saanut sairautun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jos palvelus ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähin-

tään kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin edunsaajalla ei ole ennen tätä palvelusta alkaneen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta sellaiseen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen, jota varten sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon.

Naispuolisen edunsaajan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkeajaksi työkyvyttömyyden alkamisen ja 63 vuoden eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamisen välinen aika, jos hänellä on 2 momentissa mainittujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään 9 vuotta, ollut valtion perhe-eläkelain 3 §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeikään jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio on ilman sanottua lapsenhoitoajan huomioon ottamista luettava eläkeajaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jollei tällaisen naispuolisen edunsaajan palvelus ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkeajan määräämisestä voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty.

Valtiovarainministeriö voi yksittäistapauksissa valtion edun vaatiessa määrätä, että eläkeajaksi luetaan kokonaan tai osaksi aika 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen muussakin kuin 1 ja 5 momentissa mainitussa palveluksessa tai tehtävässä. Samoin se voi erityisestä syystä päättää, että työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke määrätään 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, vaikkei sanotussa momentissa säädetty asumista koskeva edellytys täyty.

6 §

Eläkeajaksi ei kuitenkaan lueta:

3) aikaa, jonka työ tai virantoimitus palveluksen jatkuessa on ollut keskeytyneenä yhdenjaksoisesti enemmän kuin 30 päivää, ellei siltä ajalta ole suoritettu palkkaa eikä palkattomuuden syynä ole ollut:

e) sairausvakuutuslain 21 ja 23 §:ään perustuen myönnetty virkavapaus tai loma siltä osin kuin sairausvakuutuslain mukaan tuleva äitiys-, isyys- tai vanhempainraha tai tämän lain mukainen kuntoutusraha kohdistuu siihen; eikä

15 a §

Jos edunsaajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti samalta ajalta kuin hänelle on maksettu kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa, suoritetaan eläkettä vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun kuntoutusrahan määrän. Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan oteta huomioon siltä osin kuin se on jo vähennetty muusta eläkkeestä. Työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta takautuvasti ajalta, jolta edunsaajalle on maksettu työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa.

18 b §

Työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan edunsaajalle ammatillisena kuntoutuksena antaa neuvontaa, tehdä kuntoutustutkimuksia sekä antaa työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta, työhönvalmennusta ja elinkeinotukea sekä edellä tarkoitettua ammatillista kuntoutusta tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta. Lisäksi on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Kuntoutusta voidaan antaa edunsaajalle, jonka eläkettä tämän lain mukaan määrättäessä olisi eläkkeeseen oikeuttavana otettu huomioon myös aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään, jos työkyvyttömyys olisi alkanut ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin, tai edunsaajalle, joka päätöstä tehtäessä saa sanotulla tavalla määrättyä tämän lain mukaista eläkettä.

Ennen kuin valtiokonttori tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että hakijan mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, hakija ohjataan tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan kuntoutukseen tai muiden palvelujen piiriin.

18 c §

Edunsaajalla on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötään 18 b §:ssä tarkoitettun kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjakso-

jen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna.

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle edunsaajalle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on työllistymisen kannalta erityisen tarpeellista.

18 d §

Kuntoutusrahan suuruutta määrättäessä otetaan perusteeksi ne työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen eläkelakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiset eläkkeet, joihin edunsaajalla olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin. Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla.

Jos edunsaaja saa eläkettä kuntoutuksen ajalta, hänelle maksetaan eläkkeen lisänä kuntoutusraha, jonka suuruus on 10 prosenttia hänelle maksettavien I momentissa tarkoitettujen eläkkeiden ja hänen kansaneläkkeensä pohjaosan, lisäosan ja lapsikorotuksen yhteismäärästä. Kansaneläke lisineen otetaan huomioon sellaisena kuin se oli kuntoutusrahan alkaessa.

Edellä 18 c §:n 3 momentissa tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta ajalta, jolta edunsaajalla on oikeus saada työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa.

Edunsaajalle voidaan maksaa korvaus kun-

toutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista.

18 e §

Kuntoutusrahasta ja sitä koskevasta päätöksenteosta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa on säädetty eläkepäätöksestä, sitä koskevasta muutoksenhakumenettelystä, eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta sekä eläkkeen maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Valtiokonttorin on välittömästi ilmoitettava 18 b §:ssä tarkoitettu kuntoutustoimenpiteestään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansaneläkelaitokselle.

Jos virkamies tai työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta maksetaan työnantajalle.

19 §

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle edunsaajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Lakia sovelletaan kuntoutukseen, joka alkaa lain tultua voimaan.

Tämän lain 5 §:n 2 momentin vaatimus Suomessa asumisesta ei koske sellaista työntekijää, joka ennen tämän lain voimaantuloa on saavuttanut oikeuden työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen, jota määrättäessä otetaan eläkkeeseen oikeuttavana huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

N:o 619

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 34 §, *muutetaan* 22 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (738/89), sekä

lisätään 36 §:ään uusi 2 ja 3 momentti sekä 39 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 12 päivänä tammikuuta 1973, 23 päivänä heinäkuuta 1982 ja 18 päivänä tammikuuta 1985 annetuilla laeilla (705/65, 8/73, 572/82 ja 53/85), uusi 7 momentti seuraavasti:

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä on säädetty, on 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmiksi kuin 689,58 markkaa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa enintään kuitenkin siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäis-

määrää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

3) kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä pykälässä tarkoitetun työkyvyttömyyden alkamista sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei vakuutettu olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan; tai

4) kuntoutusrahalain (611/91) tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, tässä kohdassa tarkoitetut päivät kuitenkin vain vakuutetun ilmoituksen johdosta.

36 §

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa var-

mistettava, että vakuutetun mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkelaitos ohjaa vakuutetun tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin.

Lisäksi on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

39 §

Jos vakuutetulle myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti ja hänelle on maksettu kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa, niin samalta ajalta kuin hänelle on maksettu kuntoutusrahaa eläkkeen pohjaosasta, lisä-

osasta ja lapsikorotuksesta vähennetään kuntoutusraha ja eläkettä suoritetaan vain siltä osin, kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun kuntoutusrahan määrän. Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan oteta huomioon siltä osin, kuin se on jo vähennetty muusta eläkkeestä. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 22 §:n 2 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Tämän lain 22 a §:n 1 momentissa mainittu markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1985 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 620

Laki**työttömyysturvalain 5 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 5 §:n 1 momentin 10 ja 11 kohta, sellaisina kuin ne ovat 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (98/90), sekä *lisätään* 5 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 27 päivänä helmikuuta 1987 ja 20 päivänä tammikuuta 1989 annetuilla laeilla (226/87 ja 69/89)) sekä mainitulla 9 päivänä helmikuuta 1990 annetulla lailla, uusi 12 kohta seuraavasti:

5 §

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Työttömyyspäivärahaan ei ole oikeutta henkilöillä:

10) joka on katsottava päätoimiseksi opiskelijaksi;

11) sellaisen vapaan ajalta, joka perustuu lain tai työehtosopimuksen mukaiseen työajan lyhentämiseen; tai

12) joka saa kuntoutusrahalain (611/91) tai

työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 621

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 60 §:n 2 momentti, *muutetaan* 19 §:n 4 momentti, 22 §:n 1 momentti ja 23 e §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 4 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), 22 §:n 1 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85) ja 23 e §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), sekä

lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1969 ja 7 päivänä tammikuuta 1982 annetuilla laeilla (464/69 ja 19/82), uusi 5 momentti ja 18 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa, uusi 2 momentti seuraavasti:

15 §

Päivärahaan ei ole oikeutta siltä ajalta, jolta vakuutettu saa kuntoutusrahalain (611/91) tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

18 a §

Jos vakuutettu on päivärahan alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut kuntousrahalain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, päiväraha on vähintään sen suuruinen kuin se olisi ollut kuntoutusrahauden alkaessa, korotettuna siinä

suhteessa kuin päivärahan alkamisvuodelle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitettu palkkaindeksiluku poikkeaa kuntoutusrahan alkamisvuodelle vahvistetusta palkkaindeksiluvusta.

19 §

Jos vakuutettu saatuaan päivärahaa on tämän jälkeen ollut kykenevä tekemään työtä 12 kuukauden ajan, lukuun ottamatta sellaisia työkyvyttömyysjaksoja, joilta hänellä 1 momentin mukaisesti ei ole ollut oikeutta päivärahaan, hänellä on oikeus saada 3 momentin mukaisesti päivärahaa ottamatta huomioon sanottua 12 kuukauden ajanjaksoa edeltäneeltä ajalta saatua päivärahaa. Aika, jolta vakuutettu on saanut kuntoutusrahalain tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten nojalla rinnastetaan

edellä tarkoitettuun työkykyisyyssikaan. Vakuutettua, jolle on myönnetty kansaneläkelain 22 §:n 1 momentin nojalla työkyvyttömyyseläke tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukainen täysi työkyvyttömyyseläke, ei pidetä tänä aikana työhön kykenevänä.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on kuitenkin vähintään lasten kotihoidon

tuesta annetun lain (24/85) mukaisen perusosan määrä, jos oikeus äitiysrahaan alkaa uudelleen vakuutetun saadessa sanotun lain mukaista etuutta.

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha. Erityishoitorahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 625

Laki**tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään tapaturmavakuutuslaissa (608/48) tarkoitetun työtapaturman ja ammattitautilaissa (1343/88) tarkoitetun ammattitaudin johdosta tarvittavan kuntoutuksen korvaamisesta Suomessa asuvalle henkilölle.

Mitä tässä laissa säädetään työtapaturman tai ammattitaudin johdosta korvattavasta kuntoutuksesta, sovelletaan myös muuhun vammaan tai sairauteen, joka korvataan tapaturmavakuutuslain perusteella.

2 §

Kuntoutus

Kuntoutuksella tarkoitetaan sellaista toimenpiteiden kokonaisuutta, jolla edistetään ja tuetaan kuntoutujan työhönpaluuta ja työstä suoriutumista, ehkäistään, poistetaan ja vähennetään työ- tai toimintakykyyn vaikuttavia haittoja sekä ylläpidetään ja parannetaan hänen itsenäistä suoriutumiskykyään.

3 §

Kuntoutuksen edellytykset

Kuntoutus korvataan henkilölle, jolla on oikeus korvaukseen tapaturmavakuutuslain mukaan ja jonka työ- tai toimintakyky taikka ansiomahdollisuudet ovat työtapaturman tai ammattitaudin johdosta heikentyneet. Kuntoutus korvataan myös, jos on todennäköistä, että henkilön työ- tai toimintakyky taikka ansiomahdollisuudet voisivat sattuneen työtapaturman tai ilmenneen ammattitaudin vuoksi myöhemmin olennaisesti heikentyä.

4 §

Korvattava kuntoutus

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suoritetaan korvausta kuntoutusajalta syntyneestä ansionmenetyksestä siten kuin jäljempänä säädetään.

5 §

Työ- ja ansiokykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyttämiseksi sellaisista tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset, joiden avulla kuntoutuja vammaan tai sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan taikka siirtymään sellaiseen uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon kuntoutujan ikä, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

6 §

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen korvattavat kustannukset

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;
- 2) työ- ja koulutuskokeilut;

3) työhönvalmennus kuntoutujan entisessä tai uudessa työssä taikka työkliniikassa tai muussa vastaavassa laitoksessa;

4) tarvittava ja riittävä koulutus kuntoutujalle soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön valmentava yleissivistävä peruskoulutus sekä opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset;

5) kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset;

6) elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkoneneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten;

7) kuntoutujan käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisen vammaan tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen;

8) vaikeasti vammaiselle avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vammaan aiheuttamista rajoituksista käyttäen yleisiä kulkuneuvoja;

9) vaikeasti vammaiselle ylimääräiset työstä ja opiskelusta aiheutuvat matkakustannukset, kun vamma estää käyttämästä yleisiä kulkuneuvoja; sekä

10) muut näihin rinnastettavat kuntoutuskustannukset.

Jos ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tehtävien toimenpiteiden kestäessä havaitaan, ettei kuntoutujalla ole edellytyksiä kuntoutukseen tai se muutoin havaitaan hänelle soveltumattomaksi, kuntoutuksen alaa voidaan muuttaa tai se voidaan kokonaan lopettaa.

7 §

Työ- tai toimintakykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansanterveyslain (66/72) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoidon (1062/89) mukaisesti sairaanhoitopiirin tehtäväksi, kuntoutujan työ- tai toimintakykyyn tai sosiaalisen toimintakykyyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. Kuntoutus on korvattava tämän lain mukaisesti myös silloin, kun kuntoutuja on terveyskeskuksen tai sairaalan toimesta lähetetty muualle kuntoutettavaksi.

Kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

1) kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;

2) kuntoutusjaksot avo- tai laitoshoidossa;

3) vammaan tai sairauden aiheuttamien toiminnan rajoitusten vuoksi tarpeellisten apuvälineiden määräämisestä, sovittamisesta, hankkimisesta, käyttöön luovuttamisesta, käyttöön harjaannuttamisesta sekä huollosta ja uusimisesta aiheutuvat kustannukset;

4) vaikeasti vammaisille henkilöille tarpeellisista ja kohtuullisiksi katsottavista vakinaiseen asuntoon tarvittavista apuvälineistä ja laitteista sekä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset; asunnon muutostöiden kustannusten korvaukseen on oikeus enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille;

5) sopeutumisvalmennuksesta kuntoutujalle aiheutuneet kustannukset mukaan lukien hänen omaisensa tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asumiskustannukset sekä tällaisen henkilön ansionmenetykset;

6) kuntoutujalle kuntoutuksen osallistumisesta aiheutuvat matkakustannukset;

7) vaikeasti vammaiselle palveluasumisesta aiheutuvat lisäkustannukset;

8) tuikkipalveluista vaikeasti näkö-, kuulo- tai puhevammaiselle syntyvät kohtuulliset kustannukset; sekä

9) muut näihin rinnastettavat kuntoutuskustannukset.

8 §

Kuntoutusajalta maksettava ansionmenetyskorvaus

Kuntoutujalle, joka on työ- tai koulutus- kokeilussa, työkliniikassa, työhönvalmennuksessa tai ammattikoulutuksessa taikka sairaalassa tai kuntoutuslaitoksessa, suoritetaan tältä ajalta tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha, tapaturmaeläke ja elinkorko työkyvyn alentumiseen tai haitta-asteeseen katsomatta täysimääräisenä. Täysimääräistä korvausta ei kuitenkaan makseta silloin, kun kuntoutus on siten järjestetty, ettei se estä kuntoutujaa tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä.

Täysimääräinen korvaus suoritetaan myös kohtuulliselta ajalta kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvitetäessä sekä kuntou-

tuksen alkamista odotettaessa, kun on kysymys 5 §:n mukaisesta kuntoutuksesta.

Kuntoutujalle maksetaan 1 momentin mukainen täysimääräinen korvaus myös 5 §:n mukaisen kuntoutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta.

9 §

Kuntoutuksen keskeytyminen

Jos kuntoutus keskeytyy tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen pitkittyy tai keskeytyy tai kuntoutuksen alkaminen viivästyy kuntoutujasta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman seurasta, keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei suoriteta korvausta 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti.

10 §

Lain ensisijaisuus

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut kuntoutujalle palveluja ja tukitoimia, jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin kuntoutujalle tämän lain mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

Jos kunta on ilmoittanut antamastaan kuntoutuksesta vakuutuslaitokselle niin myöhään, ettei vakuutuslaitos ole voinut ottaa ilmoitusta huomioon maksaessaan korvausta kuntoutujalle, vakuutuslaitos ei ole velvollinen suorittamaan korvausta kunnalle.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty kunnan oikeudesta korvaukseen, koskee vastaavasti kansaneläkelaitosta, jos se kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) nojalla on järjestänyt kuntoutujalle tämän lain mukaan korvattavaa kuntoutusta tai kuntoutusrahalain (611/91) nojalla maksanut kuntoutusrahaa tämän lain mukaan korvattavan kuntoutuksen ajalta.

11 §

Kuntoutusasian vireille saattaminen

Jos korvattavasta vammasta aiheutuu pitkäaikaisia rajoituksia työ- ja toimintakyvylle ja ansiomahdollisuuksille, vakuutuslaitoksen tulee omasta aloitteestaan viipymättä saattaa 5 §:ssä tarkoitettu kuntoutusasia vireille ja huolehtia kuntoutustarpeen selvittämisestä ja kuntoutukseen ohjaamisesta. Tässä tarkoitettuun kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet tulee tarvittaessa selvittää vakuutuslaitoksen toimes-

ta ennen kuin vahingoittuneelle voidaan myöntää pysyvä eläke.

Kuntoutusaloitteen voi tehdä myös vahingoittunut, työnantaja, sairaanhoitolaitos, työvoimaviranomainen tai muu kuntoutusasiaa selvittävä henkilö. Vakuutuslaitoksen tulee aloitteen johdosta viipymättä ryhtyä toimiin kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittämiseksi.

Jos aloite tämän lain mukaisesta kuntoutuksesta on hylätty, vakuutuslaitos ohjaa tarpeen mukaan työntekijän hänen kuntoutustarvetaan vastaavaan kuntoutukseen tai muiden palveluiden piiriin.

Lisäksi vakuutuslaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

12 §

Kustannusten jako

Jos tapaturma on sattunut tai ammattitauti ilmennyt ennen 1 päivää tammikuuta 1964, jaetaan vammasta tai ammattitaudista johtuvat kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset vakuutusyhtiöiden kesken siten kuin tapaturmankorvausta saavien invalidihuollosta annetun lain 6 §:ssä, sellaisena kuin se on 20 päivänä joulukuuta 1968 annetussa laissa (696/68) säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa korvatun kuntoutuksen kustantamiseksi tarpeellinen erä on otettava huomioon tapaturmavakuutuslaissa säädettyä, vakuuttamisvelvollisen työnantajan suorittavaa vakuutusmaksua määrättäessä. Maksujen perimisperusteet ja maksujen jaon vakuutusyhtiöiden kesken vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

13 §

Korvauksen korotus viivästysajalta

Tässä laissa tarkoitettuna korvauksen viivästyessä sovelletaan, mitä tapaturmavakuutuslain 60 a §:ssä on säädetty viivästyneen korvauksen maksamisesta viivästysajalta korotettuna.

14 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta tässä laissa tarkoitettuun päätökseen on voimassa, mitä tapaturmavakuutuslaissa on säädetty muutoksenhausta vakuutuslaitoksen tai tapaturmalautakunnan päätökseen.

15 §

Kansainvälinen vastavuoroisuus

Valtioneuvostolla on valta päättää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat lain mukaan maksettavia etuja koskevasta vieraan vallan kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

16 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Tällä lailla kumotaan tapaturmakorvausta saavien invalidihuollosta 20 päivänä joulukuuta 1963 annettu laki (592/63) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa sattuneen työtapaturman ja ilmenneen ammattitaudin johdosta tarvittavan kuntoutuksen korvaamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

N:o 626

Laki**liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta**

Annettu Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §*Soveltamisala*

Tässä laissa säädetään liikennevakuutuslais-
sa (279/59) tarkoitetun liikennevahingon joh-
dosta tarvittavan kuntoutuksen korvaamisesta
Suomessa asuvalle henkilölle.

2 §*Kuntoutus*

Kuntoutuksella tarkoitetaan sellaista toimen-
piteiden kokonaisuutta, jolla edistetään ja tu-
etaan kuntoutujan työhönpaluuta ja työstä
suoriutumista, ehkäistään, poistetaan ja vähen-
netään työ- tai toimintakykyyn vaikuttavia
haittoja sekä ylläpidetään ja parannetaan hä-
nen itsenäistä suoriutumiskykyään.

3 §*Kuntoutuksen edellytykset*

Kuntoutus korvataan henkilölle, jolla on
oikeus korvaukseen liikennevakuutuslain mu-
kaan ja jonka työ- tai toimintakyky taikka
ansiomahdollisuudet ovat liikennevahingon
johdosta heikentyneet. Kuntoutus korvataan
myös, jos on todennäköistä, että henkilön työ-
tai toimintakyky taikka ansiomahdollisuudet
voisivat liikennevahingon vuoksi myöhemmin
olennaisesti heikentyä.

4 §*Korvattava kuntoutus*

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta ai-
heutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suo-

ritetaan korvausta kuntoutusajalta syntyneestä
ansionmenetyksestä siten kuin jäljempänä sää-
detään.

5 §*Työ- ja ansiokykyyn liittyvä kuntoutus*

Kuntoutuksena korvataan työkyvyn ja an-
siomahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyt-
tämiseksi sellaisista tarpeellisista toimenpiteistä
aiheutuvat kustannukset, joiden avulla kuntou-
tuja vammaan tai sairauden aiheuttamista rajoi-
tuksista huolimatta kykenee jatkamaan entises-
sä työssään tai ammatissaan taikka siirtymään
sellaiseen uuteen työhön tai ammattiin, josta
hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huo-
mioon kuntoutujan ikä, aikaisempi toiminta,
koulutus, asumisolosuhteet, vammasta tai sai-
raudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen
mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen pää-
tyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla
yleisesti noudatetuin ehdoin.

6 §*Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen
korvattavat kustannukset*

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen
kustannuksina korvataan:

- 1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia sel-
vittävät tutkimukset;
- 2) työ- ja koulutuskokeilut;
- 3) työhönvalmennus kuntoutujan entisessä
tai uudessa työssä taikka työklินิกassa tai
muussa vastaavassa laitoksessa;

4) tarvittava ja riittävä koulutus kuntoutujalle soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön valmentava yleissivistävä peruskoulutus sekä opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset;

5) kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset;

6) elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus tai koroton laina työvälineiden ja työkoneiden hankkimista tai oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten;

7) kuntoutujan käyttöön tarkoitettut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisen vammasta tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen;

8) vaikeasti vammaiselle avustus tai koroton laina kulkuneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos kulkuneuvon tarve johtuu vammasta aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja;

9) vaikeasti vammaiselle työstä tai opiskelusta aiheutuvat matkakustannukset, kun vamma estää käyttämästä yleisiä kulkuvälineitä; sekä

10) muut näihin rinnastettavat kuntoutuskustannukset.

Jos ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tehtävien toimenpiteiden kestäessä havaitaan, ettei kuntoutujalla ole edellytyksiä kuntoutukseen tai se muutoin havaitaan hänelle soveltumattomaksi, kuntoutuksen alaa voidaan muuttaa tai se voidaan kokonaan lopettaa.

7 §

Työ- tai toimintakykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansanterveystalain (66/72) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoidon (1062/89) mukaisesti sairaanhoitopiirin tehtäväksi, kuntoutujan työ- tai toimintakykyyn tai sosiaalisen toimintakykyyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset kustannukset. Kuntoutus on korvattava tämän lain mukaisesti myös silloin kun kuntoutuja on terveyskeskuksen tai sairaalan toimesta lähetetty muualle kuntoutettavaksi.

Kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

1) kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;

2) kuntoutusjaksot avo- tai laitoshoidossa;

3) vammasta tai sairauden aiheuttamien toiminnan rajoitusten vuoksi tarpeellisten apuvälineiden määräämisestä, sovittamisesta, hankkimisesta, käyttöön luovuttamisesta, käyttöön harjaannuttamisesta sekä huollosta ja uusimisesta aiheutuvat kustannukset;

4) vaikeasti vammaisille henkilöille tarpeellisista ja kohtuullisista katsottavista vakinaiseen asuntoon tarvittavista apuvälineistä ja laitteista sekä asunnon muutostöistä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset; asunnon muutostöiden kustannusten korvaukseen on oikeus enintään kerran viidessä vuodessa, jollei erityisen painavia syitä ole aikaisemmin tehtäville muutostöille;

5) sopeutumisvalmennuksesta kuntoutujalle aiheutuneet kustannukset mukaan lukien hänen omaisensa tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asumiskustannukset sekä kohtuullisin määrin tällaisen henkilön ansionmenetykset;

6) kuntoutujalle kuntoutukseen osallistumisesta aiheutuvat matkakustannukset;

7) vaikeasti vammaiselle palveluasumisesta aiheutuvat lisäkustannukset;

8) tulkkipalveluista vaikeasti näkö-, kuulo- tai puhevammaiselle syntyvät kohtuulliset kustannukset; sekä

9) muut näihin rinnastettavat kuntoutuskustannukset.

8 §

Kuntoutusajalta maksettava ansionmenetyksero

Kuntoutujalle, joka on työ- tai koulutuskokeilussa, työklonikassa, työhönvalmennuksessa tai ammattikoulutuksessa taikka sairaalassa tai kuntoutuslaitoksessa, suoritetaan tältä ajalta liikennevakuutuslain mukainen korvaus tulojen tai elätyksen vähentymisestä täysimääräisenä. Täysimääräistä korvausta ei kuitenkaan makseta silloin, kun kuntoutus on siten järjestetty, ettei se estä kuntoutujaa tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä.

Jos kuntoutujalla ei liikennevahingossa vammautessaan ollut tuloja, suoritetaan hänelle toimeentuloturva sellaisen ansiotyöstä maksettavan tulojen suuruusena, mikä olisi ollut hänen saatavissaan ennen kuntoutuksen alkamista.

Täysimääräinen korvaus suoritetaan myös kohtuulliselta ajalta kuntoutustarvetta ja mahdollisuuksia selvitettyä sekä kuntou-

tuksen alkamista odottaessa, kun on kysymys 5 §:n mukaisesta kuntoutuksesta.

Kuntoutujalle maksetaan 1 momentin mukainen täysimääräinen korvaus myös 5 §:n mukaisen kuntoutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta.

9 §

Kuntoutuksen keskeytyminen

Jos kuntoutus keskeytyy tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen pitkittyy tai keskeytyy tai kuntoutuksen alkaminen viivästyy kuntoutujasta riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman seurausta, tällainen keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei suoriteta korvausta 8 §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti.

10 §

Lain ensisijaisuus

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut kuntoutujalle palveluja ja tukitoimia, jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin kuntoutujalle tämän lain mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

Jos kunta on ilmoittanut antamastaan kuntoutuksesta vakuutuslaitokselle niin myöhään, ettei vakuutuslaitos ole voinut ottaa ilmoitusta huomioon maksaessaan korvausta kuntoutettavalle, vakuutuslaitos ei ole velvollinen suorittamaan korvausta kunnalle.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty kunnan oikeudesta korvaukseen, koskee vastaavasti kansaneläkelaitosta, jos se kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) nojalla on järjestänyt kuntoutujalle tämän lain mukaan korvattavaa kuntoutusta tai kuntoutusrahalain (611/91) nojalla maksanut kuntoutusrahaa tämän lain mukaan korvattavan kuntoutuksen ajalta.

11 §

Kuntoutusasian vireille saattaminen

Jos korvattavasta vammasta aiheutuu pitkäaikaisia rajoituksia työ- ja toimintakyvylle ja ansiomahdollisuuksille, vakuutuslaitoksen tulee omasta aloitteestaan viipymättä saattaa 5 §:ssä tarkoitettu kuntoutusasia vireille ja huolehtia kuntoutustarpeen selvittämisestä ja kuntoutukseen ohjaamisesta. Tässä tarkoitettu

kuntoutuksen tarve ja mahdollisuudet tulee tarvittaessa selvittää vakuutuslaitoksen toimesta ennen kuin vahingoittuneelle voidaan myöntää pysyvä eläke.

Kuntoutusaloitteen voi tehdä myös vahingoittunut, työnantaja, sairaanhoitolaitos, työvoimaviranomainen tai muu kuntoutusasiaa selvittävä henkilö. Vakuutuslaitoksen tulee aloitteen johdosta viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin kuntoutustarpeen ja mahdollisuuksien selvittämiseksi.

Jos aloite tämän lain mukaisesta kuntoutuksesta on hylätty, vakuutuslaitos ohjaa tarpeen mukaan vahingoittuneen hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan kuntoutukseen tai muiden palveluiden piiriin.

Lisäksi vakuutuslaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

12 §

Vastuun jako

Jos eri vakuutuslaitokset suorittavat liikennevahingosta korvausta samalle henkilölle kahden tai useamman liikennevahingon johdosta, päättää kuntoutuksen korvaamisesta, jollei sitä koskeva kysymys jo ole vireillä toisessa vakuutuslaitoksessa, se vakuutuslaitos, joka suorittaa korvausta viimeksi sattuneen liikennevahingon johdosta.

13 §

Kustannusten jako

Jos kuntoutujalla on saman tai välittömästi toinen toiseensa liittyvän useamman liikennevahingon johdosta oikeus korvaukseen kahdesta tai useammasta liikennevakuutuksesta, kustannukset jaetaan vakuutuslaitosten kesken siten kuin liikennevakuutuslain 14 §:ssä on säädetty.

Jos kuntoutuksen tarve perustuu kahteen tai useampaan korvattavaan liikennevahinkoon, jaetaan kustannukset korvausvelvollisten kesken vakuutustapahtumien aiheuttamien seurausten suhteessa.

14 §

Säännös vakuutusmaksusta

Kuntoutuksen korvaamisesta vakuutusyhtiölle ja Liikennevakuutusyhdistykselle vuosittain aiheutuvien menojen rahoittamista varten

tarpeellinen erä on otettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti huomioon liikennevakuutuslaissa säädettyä vakuutusmaksua määrättäessä.

15 §

Korvauksen korotus viivästysajalta

Tässä laissa tarkoitetun korvauksen viivästyessä sovelletaan, mitä liikennevakuutuslain 12 a §:ssä on säädetty henkilöön kohdistuneesta vahingosta suoritettavan viivästyneen korvauksen maksamisesta viivästysajalta korotettuna.

16 §

Muutoksenhaku

Joka ei tyydy vakuutuslaitoksen antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on hänen ilmoittamallaan osoitteella varustettuna pantu postiin.

Jos valitus on saapunut vakuutusosoikeudelle 1 momentin mukaisen määräajan jälkeen, voi-

daan se tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

17 §

Kansainvälinen vastavuoroisuus

Valtioneuvostolla on valta päättää sellaisia poikkeuksia tämän lain säännöksistä, jotka johtuvat lain mukaan maksettavia etuja koskevasta vieraan vallan kanssa tehdystä vastavuoroisesta sopimuksesta.

18 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

19 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991.

Tällä lailla kumotaan liikennevakuutuskorvausta saavien invaliidihuollosta 1 päivänä heinäkuuta 1965 annettu laki (391/65) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa sattuneen liikennevahingon johdosta tarvittavan kuntoutuksen korvaamiseen.

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49 hallituksen esityksestä n:o 259 kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Eduskunta on 16 päivänä marraskuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 259 kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Sosiaalivaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt asiasta talousvaliokunnan lausunnon. Talousvaliokunnan lausunto n:o 8 on tämän mietinnön liitteenä.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 5 päivänä toukokuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Halosen ym. lakialoitteen n:o 29/1987 vp. laiksi tapaturmakorvausta saavien invaliidihuollosta annetun lain muuttamisesta ja eduskunnan 3 päivänä kesäkuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Hilpeän lakialoitteen n:o 68/1987 vp. laiksi liikennevakuutuskorvausta saavien invaliidihuollosta annetun lain muuttamisesta.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 11 päivänä kesäkuuta 1987 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Karkisen ym. toivomusaloitteen n:o 917/1987 vp vammaisten aseman parantamisesta, ed. Kärhän ym. toivomusaloitteen n:o 929/1987 vp. vammaisen lapsen ja hänen perheensä varhaisvalmennusohjelman toteuttamisesta ja ed. Rajamäen ym. toivomusaloitteen n:o 1024/1987 vp. MS-potilaiden kuntoutustoiminnan rahoitusjärjestelyjen heikentymisen estämisestä, eduskunnan 3 päivänä toukokuuta 1988 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 739/1988 vp. vammaisten kuntoutuksen tehostamisesta ja ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 740/1988 vp. määrähasta kuntoutuksesta aiheutuvien matkakulujen korvaamiseksi, eduskunnan 19 päivänä toukokuuta 1989 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. Mäkelän ym. toivomusaloitteen n:o 578/1989 vp. määrähasta vammaisten kuntoutukseen ja suojatyöpaikko-

jen perustamiseen ja eduskunnan 11 päivänä toukokuuta 1990 valiokuntaan lähettämät ed. Hurskainen-Leppäsen ym. toivomusaloitteen n:o 673 lapsiperheille sairausvakuutuslain nojalla myönnettävien etuuksien laajentamisesta sekä ed. Paavilaisen ym. toivomusaloitteen n:o 765 perhekohtaisen sosiaalisen kuntoutuksen edistämisestä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina osastopäällikkö Jukka Rantala, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen ja kuntoutusasiain neuvottelukunnan päätoiminen sihteeri Anja Kairisalo sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Pertti Tuhkanen valtiovarainministeriöstä, ylitarkastaja Anja Lyra työministeriöstä, vt. hallitusneuvos Matti Rajakylä opetusministeriöstä, ylilääkäri Matti Ojala ja ylitarkastaja Marja-Liisa Heiskanen sosiaalihuolluksesta, ylijohtaja Jukka Vuolijoki valtiokonttorista, pääjohtaja Jaakko Pajula, ylilääkäri Antti Huunan-Seppälä ja osastopäällikkö Jouko Waal Kansaneläkelaitoksesta, apulaisosastopäällikkö Matti Lamberg lääkintöhallituksesta, johtaja Seppo Pietiläinen eläketurvakeskuksesta, toimistopäällikkö Maija Kleemola tietosuojavaltuutetun toimistosta, terveysasiainpäällikkö Matti Laiho Suomen Kaupunkiliitosta, lakimies Taisto Ahvenainen Suomen Kunnallisiitosta, jaostopäällikkö Erik Nylund Finlands Svenska Kommunförbundet, terveydenhuollon tarkastaja Sirpa Salo Pohjois-Karjalan lääninhallituksesta, sosiaaliliittojen Keskusjärjestöstä, asiantuntijalääkäri Hannu Suutarinen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, virkaehtoasiainsihteeri Bjarne Andersson Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, asiamies Riitta Wärn Liiketyönantajain Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta, sosiaalinsihteeri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, jaostopäällikkö Kaari-

johtaja Matti Vuotalo Maataloustuottajain Keskusliitosta, johtaja Kari Kurki Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiirin kuntainliitosta, johtaja Osmo Turunen Ompelun työvoimatoimistosta, rehtori Eero Kivinen Pohjois-Karjalan ammatillisen koulutuksen kuntainliitosta, toimitusjohtaja Pentti Kottamo Työeläkelaitosten Liitosta, ylilääkäri Seppo Leisti Sairaallaliitosta, toimitusjohtaja Tapani Miettinen Tapaturmavakuutuslaitosten Liitosta, toimitusjohtaja Pentti Ajo Liikennevakuutusyhdistyksestä, ylilääkäri Arto Nuutila Maatalousyrittäjien Eläkelaitoksesta, työeläketieteen osastonjohtaja Pentti Saarinen Yöterveyslaitoksesta, osastonylilääkäri Jounari Wickström Helsingin yliopistosta keskussairaalaista, sosiaalipalvelu- ja lääkintäjohtaja Riitta Zilliacus Tampereen sosiaalivirastosta, toimitusjohtaja Risto Seppäläinen Vakuuttajien Kuntouttamiskeskuksesta, johtaja Veikko Kallio Kansaneläkelaitoksen kuntoutustutkimuskeskuksesta, toiminnanjohtaja Pentti Heiskanen Avustuskassojen Yhdistyksestä, toimitusjohtaja Tapio Vasara Pieniteollisuuskeskuksesta, toimitusjohtaja Kari Puro Eläkevakuutus Ilmarisesta, ylilääkäri Sakari Toila Eläke-Varmasta, ylilääkäri Tapani Lyra Puhkarin kuntoutussairaalaista, toimitusjohtaja Karin Sainz-Valtonen Siuntion kylpylästä, pääsihteeri Jouko Vasama Sosiaalijärjestöjen Yhteistyöyhdistys YTY:n toimintajohtaja ja järjestöpäällikkö Hannu Alaranta Inkerin koulutus- ja kehittämiskeskuksesta, osastopäällikkö Heidi Helenius Keskussairaalaista, kuntoutusjohtaja Veikko Korjola Keuhkovammaliitosta, toiminnanjohtaja Helena Hiltta Kehitysvammaliitosta, varapuheenjohtaja Pirkko Kiviniemi ja toimitusjohtaja Marjaana Laine-Häikiö Suomen Reumaliiton toiminnanjohtaja Mauri Upanne Lastensuojelun Keskusliitosta sekä toiminnanjohtaja Pentti Mäntyselä ja järjestöpäällikkö Marjatta Mäntyselä Kehitysvammaisten Tukiliitosta.

Liikkeen esityksellä uudistetaan kuntoutusta koskeva lainsäädäntö siten, että säädetään vammaisten ja eräiden yhteisöjen ja yhdistysten kuntouttamisvelvoitteista ja yhteistoiminnasta, kuntoutusajan toimeentuloturva- ja tapaturma- ja liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevan kuntoutuksen uudistamisesta.

Uudistusjärjestelyjen tehostamisen tavoitteena on kansalaisten työelämään osallistumisen mahdollisuuksien parantaminen sekä elämän haasteista selviytyminen kyykkyjen ja muuten heikentyneillä tavalla entistä paremmin ja

pidempään. Samalla pyritään vähentämään tarvetta siirtyä työkyvyttömyyseläkkeelle ja muiden vastaavien pitkäaikaisetuuksien piiriin.

Palvelujärjestelmien selkeyttämiseksi ja kuntoutujien aseman parantamiseksi ehdotetaan keskeisten sosiaali- ja terveydenhuollon, työnällinnon ja vakuutusjärjestelmien lakeihin sisällytettäväksi kuntoutusvelvoite sekä velvoitteet eri organisaatioiden yhteistoiminnasta. Kuntoutuksen asiakaspalvelua ehdotetaan parannettavaksi kuntoutusta koskevalla yhteistoimintalailla.

Kuntoutuksen aikainen toimeentuloturva ehdotetaan järjestettäväksi kuntoutusrahalta. Kuntoutusraha maksettaisiin työikäisille, jos kuntoutuksen tavoitteena on työelämässä pysyminen, työelämään palaaminen tai sinne tuleminen ja jos työssä käynti ei ole kuntoutusajana mahdollista. Kuntoutusraha vastaisi suuruudeltaan asianomaisen kuntoutujan sairausvakuustain mukaista päivärahaa. Eläkkeeseen tai työttömyyspäivärahaan oikeutettu kuntoutettava saisi mainitun etuuden 10 prosentilla korotettuna. Kuntoutusrahana maksamisesta vastaisi Kansaneläkelaitos. Jos kuntoutuspäätöksen tekee työeläkelaitos, se huolehtii myös kuntoutusrahana maksamisesta.

Tapaturma- ja liikennevakuutuksen kuntoutusta ja kuntoutusajan toimeentuloturvaan koskevat ehdotukset ottaisivat huomioon kuntoutustoiminnassa tapahtuneen kehityksen. Korvattavien toimenpiteiden piiriä laajennettaisiin.

Kuntoutusraha merkitsisi vuositasolla kansaneläke- ja työeläkejärjestelmille runsaan 100 miljoonan markan lisäkustannuksia. Tapaturma- ja liikennevakuutusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta aiheutuisi lisäkustannuksia tapaturmavakuutusjärjestelmälle noin 5 miljoonaa markkaa ja liikennevakuutusjärjestelmälle noin 10 miljoonaa markkaa. Kuntoutuksen jälkeisen sairaus- ja työttömyyspäivärahan rason turvaaminen merkitsisi noin 5 miljoonan markan lisäkustannuksia vuodessa näille järjestelmille. Kansaneläkelaitokselle kuntoutuksesta aiheutuvat kustannukset olisivat noin 75 miljoonaa markkaa vuodessa. Kansaneläkelaitos voisi toteuttaa nykyistä harkinnanvaraista kuntoutusta tähän toimintaan varatun määrärahan ja kolmeksi vuodeksi laaditun toimintasuunnitelman asettamissa rajoissa. Eduskunta päättäisi vuosittaisesta rahamäärästä.

Vuonna 1991 kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudistuksesta aiheutuisi valtiolle noin 10 miljoonaa markkaa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 1991. Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1991. Kuntoutuslainsäädännön kehittämistä ja kuntoutuksen aikaisen toimeentuloturvan järjestämisestä on sovittu talous- ja tulopolitiisessa kokonaisratkaisussa vuosille 1990 ja 1991.

Lakialoitteessa n:o 29/1987 vp. ehdotetaan tapaturmakorvausta saavien invaliidihuollosta annetun lain muuttamista siten, että ammattitaidin alkuvaiheessa jo ennen rahakorvausten saamista voidaan aloittaa esimerkiksi uuden työn hankkiminen tai ammatinvaihdon tukeminen. Sopeutumisvalmennusta ja teknisten apuvälineiden hankkimista koskevia säännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi. Mahdollisuuksia osallistua koulutukseen, työolosuhteiden järjestämistä, kulkuneuvon hankintaa, asunnonmuutostöitä sekä erilaisia sosiaalipalveluja ehdotetaan lisättäväksi tai otettavaksi lainsäädännön piiriin. Lakia ehdotetaan myös täydennettäväksi siten, että perheenjäsenet ja muut omaiset voivat osallistua kuntoutukseen.

Lakialoitteessa n:o 68/1987 vp. ehdotetaan liikennevakuutuskorvausta saavien invaliidihuollosta annetun lain muuttamista siten, että ammattitaidin alkuvaiheessa jo ennen rahakorvausten saamista voidaan aloittaa esimerkiksi uuden työn hankkiminen tai ammatinvaihdon tukeminen. Sopeutumisvalmennusta ja teknisten apuvälineiden hankkimista koskevia säännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi. Mahdollisuuksia osallistua koulutukseen, työolosuhteiden järjestämistä, kulkuneuvon hankintaa, asunnonmuutostöitä sekä erilaisia sosiaalipalveluja ehdotetaan lisättäväksi tai otettavaksi lainsäädännön piiriin. Lakia ehdotetaan myös täydennettäväksi siten, että perheenjäsenet ja muut omaiset voivat osallistua kuntoutukseen.

Toivomusaloitteessa n:o 917/1987 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin vammaisten aseman parantamiseksi niin,

että ennen kaikkea rakennettua ympäristöä liikennejärjestelyin kehitetään siten, että vammaiset voisivat käyttää kaikkia yhteiskunnan palveluja;

että vammaisten osallistumismahdollisuuksia työelämään lisätään;

että vammaisten terveys- ja kuntoutuspalveluja kehitetään voimakkaasti ja

että tekniikan ja muun avun tuomat edellytykset vamman aiheuttaman haitan lievittämiseksi tai poistamiseksi käytetään täysimääräisesti hyväksi.

Toivomusaloitteessa n:o 929/1987 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin, että jokaisessa kunnassa olisi nimettynä vastuuhenkilö, jonka tehtäviin kuuluu yhteydenpito kunnassa asuvien vammaisten lasten perheisiin,

että jokaiselle vammaiselle lapselle nimettäisiin seuranta- tai tukiryhmä, jonka puoleen vammaisen lapsen perhe voi kääntyä lapsen vammautusta ja sosiaalipalveluja koskeissa asioissa.

Toivomusaloitteessa n:o 1024/1987 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin MS-potilaiden ja muiden neurologisten vammais-potilaiden kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskurssien rahoituksen toteuttamiseksi siten, ettei se heikennä nykyistä käytäntöä.

Toivomusaloitteessa n:o 739/1988 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus varaisi riittävät määrärahat vammaisten lääkinnällisen ja sosiaalisen kuntoutuksen tehostamiseen ja suojatyöpaikkojen perustamiseen vammautuneelle henkilölle.

Toivomusaloitteessa n:o 740/1988 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ottaisi valtion vuoden 1989 tulo- ja menoarvioesitykseen riittävät määrärahat kuntoutuksesta aiheutuvien matkakulujen täysin korvaamiseksi valtion varoista.

Toivomusaloitteessa n:o 578/1989 vp. ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ottaisi valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesitykseen riittävät määrärahat vammaisten lääkinnällisen ja sosiaalisen kuntoutuksen tehostamiseen ja suojatyöpaikkojen perustamiseen vammautuneille henkilölle.

Toivomusaloitteessa n:o 673 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin sairausvakuutuslain muuttamiseksi siten, että se mahdollistaa koko perheen hoidon ja kuntoutuksen sekä takaa näissä tilanteissa kaikille sairausvakuutuslain mukaiset etuudet ja korvaukset.

Toivomusaloitteessa n:o 765 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin sosiaalisen kuntoutuksen lisäämiseksi sekä sosiaalisen kuntoutuksen saamiseksi sairausvakuutuksen piiriin.

Valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamista tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Ottaen huomioon Suomen väestön ikärakenteen muutoksen ovat kuntoutustoimenpiteet tärkeitä sekä kaikkien kuntoutujien inhimillisten tarpeiden kannalta että etenkin työikäisten osalta yhteiskunnan tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan kannalta. Tästä syystä on myös pidettävä huolta siitä, että kuntoutusjärjestelmän kokonaisuudesta tulee tehokas ja kuntoutujan kannalta toimiva ja palvelut turvaava. Samalla järjestelmän yhdessä muiden vastaavatyypisten palvelujen ja toimeentulojärjestelmien kokonaisuuden kanssa on voitava estää väliinpuotoamiset.

Kuntoutusrahalla ja kuntoutuksen muuttamisella osittain lakisääteiseen oikeuteen perustuvaksi on vaikutuksia myös niiden siirrettävyyteen Suomen mahdollisesti solmiessa Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen. Myös nämä näkökohdat on otettava huomioon kuntoutuksen toimeenpanon seurannassa.

Valiokunta korostaa varhaiskuntoutuksen ja ehkäisyn merkitystä. Tältä kannalta on merkitystä muun muassa työelämän yleisellä kehittämisellä, työympäristön ja ympäristön suojelulla ja muilla kuntoutusjärjestelmään suoranaisesti kuuluvilla toimenpiteillä. Toisaalta kuntoutusjärjestelmään tulee voida riittävän varhaisessa vaiheessa — jo työkyvyn ollessa heikkenemässä — ohjata kuntoutuksen tarpeessa oleva henkilö palvelujen piiriin ja luoda hänelle edellytykset kuntoutumiseen. Kun kuntoutuksen onnistumisen yhtenä keskeisenä ainesosana on kuntoutuksen osallistuvan myönteinen suhtautuminen, ehdottaa valiokunta tätä näkökohtaa korostaakseen muutettavaksi lainsäädännössä esiintyvän kuntoutettava -sanon kuntoutuja -sanaksi. Tämä painottaa valiokunnan käsityksen mukaan paitsi kuntoutuksen edellä mainittua psyykkistä ainesosaa myös kuntoutujan oikeutta palvelujen saantiin ja laitosten asemaa palvelujen tarjoajana.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraista kuntoutusta tulee nykyistä enemmän suunnata yksilökohtaiseen kuntoutukseen. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota lapsiin ja iästen vanhempiin sekä eläkkeellä olevan väestöön. Vastavasti on myös harkinnanvaraisena kuntoutuksena annettava pysyvän työkyvyttömyyden estämiseksi ja työ- ja ansiokyvyn palauttamiseksi lääkinnällistä ja ammatillista kuntoutusta.

Työeläkejärjestelmän tulee edistää tehokkaasti myös määrääkäsella työkyvyttömyyseläkkeellä olevien kuntoutukseen ohjaamista työelämään palaamiseksi. Toisaalta pelkkä kuntoutumisen mahdollisuuden olemassaolo ei saa johtaa kiristyvään eläkkeellepääsyyn.

Kuntoutuksessa on kiinnitettävä huomiota myös usein kuntoutuksen toimeenpanon ulkopuolelle jääviin ja uusiin ryhmiin. Muun muassa paindeongelmaisten ja mielenterveydeltään järkkyneiden kuntoutuksen toimeenpanoon on varattava riittävät voimavarat.

Varsinkin tapaturma- ja liikennevakuutus- ja sairaanhoito- ja kustannusvastuun kannalta ongelmia. Tapaturma- ja liikennevakuutusjärjestelmän tulee ensisijaisesti vastata kustannuksista, jotka ovat näillä vakuutusilla katettuja, jotteivat vammautuneiden kuntoutusmahdollisuudet huonone.

Kuntoutukseen on varattava vuosittain riittävät määrärahat. Määrärahoihin vedoten ei kuntoutuksen antaminen saa johtaa kuntoutujan siirtämiseen järjestelmästä toiseen.

Kuntoutusjärjestelmään läheisesti liittyvän erityishuorahan saamiseen liittyy rajoituksia, joiden poistamista on selvitettävä. Myös lain tulkinnalla on pyrittävä poistamaan väliinpuotoamisia.

Valiokunta pitää kuntoutukseen käytettävissä olevien määrärahojen säätelyssä perusteltuna menettelyä, jolla eduskunta vuosittain päättää kuntoutukseen käytettävistä määrärahoista. Toisaalta kuntoutuksen nykyinen sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentin mukaan vakuutettujen maksutulon perusteella tapahtuvan kertymän avulla suoritettu kuntoutuksen rahoituksen vähimmäismäärä on ollut toimiva ja käyttökelpoinen kuntoutukseen käytettävän rahamäärän määrittäminen. Tästä syystä valiokunta ehdottaa kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 4 §:ää muutettavaksi siten, että rahoituksen määrittelyssä käytetään hallituksen esityksessä käytettyä menettelyä, jolla vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätetään enimmäisrahamaarasta. Valiokunta ehdottaa siihen yhdistettäväksi sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentin mukaisen järjestelmän, jolla vakuutetun sairausvakuutusmaksun tuoton avulla määritellään kuntoutukseen käytettävä vähimmäismäärä. Valiokunta ehdottaa käytettäväksi prosenttimääränä neljää kuitenkin siten, että vuosina 1991 ja 1992 prosentti on

kaksi. Samalla valiokunta on kehittänyt harkinnanvaraisen kuntoutuksen käytettävän rahamäärän käyttötarkoitusta siten, että rahaa voidaan käyttää hallituksen esityksessä mainitun ammatillisen tai lääkinnällisen kuntoutuksen sekä kuntoutusta koskevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan ohella myös sairauksien ehkäisemiseen ja sitä koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Valiokunta korostaa Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen rahoituksen turvaamista. Vastuu tästä on viime kädessä eduskunnalla.

Valiokunta ehdottaa lain sanontaa siitä, mistä rahastosta kuntoutuksen kustannukset maksetaan muutettavaksi siten, että kustannukset suoritetaan Kansaneläkelaitoksen varoista.

Valiokunta ehdottaa tässä yhteydessä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen määritelmiä kehitettäväksi siten, että sanotun lain 2 §:n mukainen kuntoutus määriteltäisiin vajaakuntoisten ammatilliseksi kuntoutukseksi, 3 §:n mukainen kuntoutus vaikeavammaisten lääkinnälliseksi kuntoutukseksi ja 4 §:n mukainen kuntoutus muuksi ammatilliseksi ja lääkinnälliseksi kuntoutukseksi. Lisäksi valiokunta ehdottaa mainittuihin pykäliin eräitä teknisiä korjauksia. Määritelmien selkeyttäminen ei saa johtaa siihen, että kuntoutukseen pääseminen vaikeutuisi.

Valiokunta korostaa kuntoutuksen edellytyksenä olevaa kuntoutujan myönteistä suhtautumista myös siten, että kuntoutustoiminnan edellytyksenä on asiakkaan suostumus. Valiokunta ehdottaa kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetun lain 6 §:ään lisättäväksi tätä koskevan säännöksen. Yhteistyöryhmän toiminnan kautta käynnistyvät usein kuntoutustoimenpiteet, joten henkilön suostumus ulottuu tätä kautta kaikkeen kuntoutukseen. Samalla valiokunta suosittelee, että laadittaessa yhteistyöryhmien työjärjestyksiä kuntoutujan kuulemisella tarkoitetaan sitä, että asianomaisella henkilöllä on oikeus olla läsnä yhteistyöryhmässä ja että kuntoutujan läsnäolo on tavoitteena. Jo toimivia yhteistyöryhmiä on käytettävä hyväksi lain mukaisia yhteistyöryhmiä luotaessa.

Koska kuntoutus ja kuntoutusajan toimeentulo liittyvät usein tilanteeseen, jossa työkyvyttömyyseläkehakemus on harkittavana, on paikaisesti selvittettävä, tuleeko asiaa koskevat päätökset liittää kansaneläke- ja työeläkelaitosten välisen neuvottelumenettelyyn piiriin.

Valiokunta ehdottaa myös salassapitoa koskevien säännösten kehittämistä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyötä koskevassa laissa, laissa Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta ja kuntoutusrahalaisissa.

Kuntoutujien oikeusturvan kannalta muutoksenhaku- ja oikaisujärjestelmän on toimitettava tehokkaasti. Valiokunta ehdottaa Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaisen muutoksenhakujärjestelmän muuttamista siten, että muutoksenhakuoikeus ylimmässä asteessa koskee oikeutta päästä sanotun lain 2 §:n tarkoittamaan vajaakuntoisten ammatilliseen kuntoutukseen, 3 §:n tarkoittamaan vaikeavammaisten lääkinnälliseen kuntoutukseen tai kuntoutujan oikeutta niiden perusteella maksettaviin etuuksiin.

Kuntoutusjärjestelmän yhtenä olennaisena piirteenä on useiden eri järjestelmien antaman kuntoutuksen yhteensovittaminen. Kun tietojen vaihtaminen järjestelmän sisällä on ensiarvoisen tärkeää, valiokunta ehdottaa kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetun lain 9 §:ää ja kuntoutusrahalain 33 §:ää kehitettäväksi siten, että Kansaneläkelaitoksen oikeudesta luovuttaa tietoja ja toisaalta työttömyyskassojen ja työpaikkakassojen velvollisuudesta antaa sille tietoja säädetään kyseisissä pykälissä.

Valiokunnan mielestä kuntoutuksen aikaisen toimeentuloturvan järjestäminen on ensiarvoisen tärkeää kuntoutuksen onnistumiselle ja kuntoutujien motivoimiselle. Järjestelmä on tältäkin osin kehitettävä sellaiseksi, ettei väliinpuotoamisia tapahdu, koska toimeentulon vaarantuminen merkitsee myös kuntoutukseen lähtemisen edellytysten heikkenemistä. Järjestelmän toimeenpanon johdosta ei kuntoutuksessa olevien etuudet saa heikentyä. Valiokunnan saaman tiedon mukaan korkeakouluopiskelijat katsotaan ammatillisen koulutuksen saajiksi, joten tässä suhteessa ei ilmeisesti ole ongelmia. Lukio-opiskelua ei kuntoutusraha-järjestelmä kata. Väliinpuotoajien ongelmiin ja edellä sanottuun koulutukseen osallistujien asemaan on tarvittaessa kiireellisesti puututtava lainmuutoksin.

Hallituksen esityksen mukaan kuntoutuksen sisältö omavastuuajalla on kuitenkin valiokunnan käsityksen mukaan kielteisiä ja jopa kuntoutusta ehkäisevää vaikutusta varsinkin lyhytaikaisessa kuntoutuksessa ja perhekuntoutuksessa. Kun lakiehdotukseen sisältyy poikkeamismahdollisuus, on

tata käytettävä kuntoutujien kuntouttamisedellytysten luomiseksi.

Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että omavastuu-aikaa lyhennetään kuntoutusjakson alkamispäivää seuraavaan päivään kuntoutustarpeen tai -mahdollisuuksien selvittämisen, kuntoutussuunnitelman tekemistä varten tarpeellisen tutkimuksen ja kokeilun, kuntoutuksen tuloksellisuutta tai kehittämistä koskevan tutkimuksen sekä sopeutusvalmennuksen aikana. Erityisesti on otettava huomioon lapset ja heidän vanhempansa. Lyhytaikaisen kuntoutuksen ajalta myönnettävässä kuntoutusrahassa on myös omavastuu-aikaa lyhennettävä. Jaksoissa annetun kuntoutuksen omavastuut on yhdistettävä.

Kuntoutuksen tulee käsittää myös esiselvityksen teko kuntoutusrahaa maksettaessa. Kuntoutuspäätöksenä on pidettävä jo päätöstä lähettää henkilö tutkimukseen kuntoutustarpeen selvittämiseksi.

Kuntoutujan odottaessa kuntoutuspäätöksen antamisen jälkeen kuntoutuksen alkamista ja kuntoutusjaksojen välisenä aikana voidaan kuntoutusrahaa maksaa enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohti. Tämän määräajan tarkoituksenmukaisuutta on seurattava ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin odotusajan jaikamiseksi.

Haittarahojen yhteydet kuntoutusetuuksiin ja niiden kehittäminen on selvitettävä pikaisesti järjestelmän kokoamiseksi sekä kuntoutujien ja vammaisten aseman selkiyttämiseksi.

Työpaikkakassojen asema on uudistuksen yhteydessä jäänyt epäselväksi. Sosiaali- ja terveysministeriön, Kansaneläkelaitoksen ja työmarkkinajärjestöjen tulee yhteistyössä selvittää työpaikkakassojen asema kuntoutusjärjestelmässä. Tarvittavat säädosmuutokset on toteutettava pikaisesti.

Valiokunta toteaa kehitysvammaisten olevan kuntoutusjärjestelmän ja myös kuntoutusrahan mahdollisten saajien piirissä kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain nojalla. Valiokunta ehdottaa kuntoutuksen antamisperusteiden laajentamista siten, että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla voidaan antaa perhekuntoutusta. Valiokunnan käsityksen mukaan kehitysvammaisten perhekuntoutuksella on merkitystä kehitysvammaisten työelämässä pysymisen, työelämäänsä palaamisen ja sinne tulon kannalta. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tästä aiheutuu vähäisiä lisäkustannuksia.

Kuntoutusrahalakiehdotuksen 3 §:n mukaan kyseisen lain mukaiset etuudet myöntää ja maksaa Kansaneläkelaitos. Saman säännöksen mukaan lain mukaista toimintaa, johtaa, valvoo ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö. Kun valtiopäiväjärjestyksen 83 a §:n mukaan eduskunta asettaa Kansaneläkelaitoksen valtuutetut valvomaan laitoksen hallintoa ja toimintaa, pitää valiokunta asianmukaisempana, että sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja kehittää kuntoutusrahalain toimeenpanoa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan kuntoutusrahan ja kuntoutusavustuksen on tarkoitus olla verotettavaa tuloa, kun taas muut kuntoutusetuudet ovat verottomia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisen verotuslainsäädännön perusteella tilanne on hallituksen esityksen perusteluja vastaava. Mikäli tässä suhteessa ilmenee ongelmia, tulee kiireellisesti ryhtyä toimenpiteisiin verotuksen järjestämiseksi hallituksen esityksen perusteluissa esitetyllä tavalla.

Kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistuksen yhteydessä on monessa suhteessa korostettu yhteistyötä. Yhteistyön on varsinaisista viranomaisista ulotuttava myös vammaisjärjestöihin. Ensi vaiheessa on alemmanasteista säännöstöä, kuten asetuksia ja Kansaneläkelaitoksen ohjeita laadittaessa oltava välittömässä yhteistyössä vammaisjärjestöjen kanssa säädöksiä valmisteltaessa. Näin voidaan saada myös arvokasta näkemystä alemmanasteisten säädösten toimivuudesta ja vaikutuksista kuntoutujien asemaan.

Valiokunta edellyttää, että hallitus antaa kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta selonteon lainsäädännön vaikutuksista ja kuntoutusjärjestelmän kehittämisestä sekä tarvittavista muutoksista.

Sosiaalivaliokunta on mietintönsä n:o 43 hallituksen esityksestä n:o 239 laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 ja 7 §:n sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta yhteydessä todennut, että yhteensovitusyistyä kyseisen hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä syntynyt tarve muuttaa sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momenttia toteutetaan tämän lain yhteydessä. Mainitussa mietinnössä valiokunta on todennut, että jos perheen saadessa kotihoidon tukea perheelle syntyy uusi oikeus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan, saattavat perheen saamat etuudet laskea sen johdosta, että sanotut päivärahat vähim-

maistasossa ovat pienemmät kuin lasten kotihoidon tuen perusosa. Tästä syystä sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momenttiin tulee lisätä säännös, jonka mukaan näissä tapauksissa päivärahan vähimmäistaso vastaa lasten kotihoidon tuen perusosan tasoa. Viittaussäännösten kautta tämä koskee myös erityisäitiysrahaa. Muutoksesta ei aiheudu mainittavia lisäkustannuksia.

Valiokunta on käsitellessään hallituksen esitystä n:o 153 laeiksi työttömyysturvalain ja työttömyyskassalain muuttamisesta todennut mietinnössään n:o 40, että mainitut lainmuutokset aiheuttavat eräissä tapauksissa pitkäaikaistyöttömille tulevan ajan menetyksiä työkyvyttömyyseläkkeissä. Valiokunta ehdottaa tätä asiaa koskevat korjaukset tehtäväksi työntekijäin eläkelakiin, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakiin, merimieseläkelakiin ja valtion eläkelakiin.

Valiokunta on mietinnössään n:o 46 hallituksen esityksestä n:o 255 ehdottanut hyväk-

syttäväksi merimieseläkelakiin eräitä muutoksia. Nämä muutokset vaikuttavat tähän esitykseen liittyviin työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ja merimieseläkelain muutosehdotuksiin. Lisäksi huomioon on otettava merimieseläkelain 12 §, jonka valiokunta ehdottaa lisättäväksi muutettavien lainkohtien joukkoon.

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaalivaliokunta pitää esityksiä tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Tähän sekä edellä mietinnössä esittämäänsä viitaten sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa.

että hallituksen esitykseen sisältyvät 2—6, 11—13, 16—17, 19—21 sekä 24 ja 25 lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja

että 1, 7—10, 14, 15, 18, 22 ja 23 lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

Laki

kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

<p style="text-align: center;">1 luku</p> <p>Yleiset säännökset</p> <p style="text-align: center;">1—3 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p> <p style="text-align: center;">2 luku</p> <p>Paikallinen yhteistyö</p> <p style="text-align: center;">4 ja 5 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p> <p style="text-align: center;">6 § <i>Yhteistyöryhmän tehtävät</i></p> <p style="text-align: center;">(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä) <i>Yksittäisen kuntoutuksen asiakaspalvelua koskevan asian käsittelemiseen yhteistyöryhmässä on oltava asiakkaan suostumus. (Uusi).</i></p> <p style="text-align: center;">7 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p> <p style="text-align: center;">3 luku</p> <p>Alueellinen yhteistyö</p> <p style="text-align: center;">8—10 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p>	<p style="text-align: center;">4 luku</p> <p>Valtakunnallinen yhteistyö</p> <p style="text-align: center;">11 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p> <p style="text-align: center;">5 luku</p> <p>Erinäisiä säännöksiä</p> <p style="text-align: center;">12 § <i>Salassapitovelvollisuus</i></p> <p>Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteet tai tehtävän päättymisen jälkeen. <i>Salassapitovelvollisuus koskee myös henkilöitä, jotka saavat edellä mainittuja tietoja 7 §:n 2 momentin mukaisen lausunnon yhteydessä.</i></p> <p style="text-align: center;">(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)</p> <p style="text-align: center;">13 ja 14 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p>
--	---

Laki

kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

<p style="text-align: center;">1 § (Kuten hallituksen esityksessä)</p> <p style="text-align: center;">2 § <i>Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus</i></p> <p style="text-align: center;">(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä) Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan /</p>	<p><i>momentissa</i> myös elinkeinon tai ammatinharjoittamisen tukemiseksi annettavaa avustusta tai korotonta lainaa työvälineiden tai ja työko- neiden hankkimista ja oman yrityksen perus- tamista ja muuttamista varten sekä ammatilli- sen kuntoutuksen vuoksi välttämätöntä perus- koulutusta.</p>
---	---

Asetuksella säädetään, mitä on pidettävä tässä pykälässä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena.

3 §

Vaikeavammaisten lääkinällinen kuntoutus

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Muu ammatillinen ja lääkinällinen kuntoutus

Kansaneläkelaitos voi korvata ja järjestää lisäksi muuta kuin kuin 2 ja 3 §:n mukaista ammatillista tai lääkinällistä kuntoutusta (poist.). Tähän tarkoitukseen on vuosittain käytettävä vähintään rahamäärä, joka vastaa neljää prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneestä määrästä. Tähän tarkoitukseen käytettävästä edellä sanottua suuremmasta enimmäisrahamäärästä eduskunta päättää vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Rahamäärää voidaan käyttää myös sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta ja sairauksien ehkäisyä koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä tarvittaessa kansaneläkelaitoksen yhteistoimintasäätiöitten piiriin kuuluvien kuntoutuslaitosten ja muiden sellaisten laitosten, joita kansaneläkelaitos on avustanut, perusparannuksesta aiheutuviin menoihin ja näiden laitosten käyttöavuksiin.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 §

Muutoksenhaku

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymättömän saa hakea siihen muutosta vakuutusvoimelta siltä osin kuin päätös koskee kansaneläkelaitoksen velvollisuutta järjestää kuntoutus tämän lain 2 tai 3 §:n nojalla tai vakuutetun oikeutta niiden perusteella maksettaviin etuuksiin. Muutosta vakuutusvoimelta haetaan 1 momentissa säädettyllä tavalla ja siinä säädetysissä ajassa (poist.).

(3—6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työttömyyskassa, työpaikkakassa, sairaala ja muu sairaanhoitolaitos sekä työnantaja ovat velvolliset pyynnöstä antamaan kansaneläkelaitokselle tai tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Oppilaitos, kuntoutuslaitos tai muu kuntoutuksen toteuttaja on velvollinen antamaan kansaneläkelaitokselle sen tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot ja niillä on oikeus saada kansaneläkelaitokselta tämän lain mukaista etuutta koskevia tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeen muun lainsäädännön perusteella kuntoutujalle annettavan edun vahvistamista tai suorittamista varten.

10 § (Uusi)

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta tai yrityksen taloudellista asemaa koskevaa tietoa, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

Joka rikkoo 1 momentinssa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaisen salassapitovelvollisuuden rikkomuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentinssa tarkoitettujen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

11 § (Uusi)

Kuntoutussuorituksista tämän lain nojalla

suoritettua korvausta tai 2 §:n 3 momentin nojalla maksettavaa tukea ei saa ulosmitata.

12 (10) §

Tämän lain mukaiset kustannukset suoritetaan kansaneläkelaitoksen varoista.

13 §

(Kuten hallituksen esityksen 11 §)

14 (12) §

1 Toiminnan järjestäminen

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi noudatettava mitä kansaneläke-

lain 35—37, 40, 44—46, 59, 63, (poist.) 81—83, 84—89 ja 92 §:ssä säädetään.

15 §

(Kuten hallituksen esityksen 13 §)

16 (14) §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Sen estämättä mitä 4 §:ssä on säädetty, vuosina 1991 ja 1992 sovelletaan 4 §:n mukaiseen toimintaan vähintään käytettävänä rahamääränä vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneen rahamäärän kahta prosenttia.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksen 2 ja 3 mom.)

8.

Kuntoutusrahalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään *kuntoutujan* toimeentuloturvan järjestämisestä.

2 §

Etuudet

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna omana työnä pidetään *kuntoutujan* omassa tai perheenjäsenensä yrityksessä, liikkeessä, ammatissa taikka maa-, metsä-, koti- tai muussa taloudessa suorittamaa työtä, itsenäistä tieteellistä tai taiteellista työtä sekä päätointa vastaavaa, muuna kuin kuntoutuksena annettavaa opiskelua oppilaitoksessa tai ammattikurssilla.

(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Viranomaiset

Tämän lain *toimeenpanoa* johtaa ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö. Etuudet myöntää ja maksaa kansaneläkelaitos.

2 luku

Oikeus kuntoutusrahan

4 §

Kuntoutuksen tarkoitus

Kuntoutusrahan oikeuttavan kuntoutuksen tarkoituksena tulee olla *kuntoutujan* työelämässä pysyminen, työelämään palaaminen tai sinne tulo.

5 §

Kuntoutuksen antamisperuste

Kuntoutusrahan maksamisen edellytyksenä on, että kuntoutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti ja sitä annetaan jonkin seuraavan säännöksen nojalla:

(1—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/87) 8 §:n 1 momentti sopeutumisvalmennukset osalta, lastensuojelulaki (683/83), *kehitysvammaisten erityishuollosta annettu laki* (519/77) ja päihdehuoltolaki (41/86) perhekuntoutuksen osalta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös, jos sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua toimintaa vastaava kuntoutus perustuu työterveys-

huoltoon nimetyn lääkärin tai muun työpaikan olosuhteisiin perehtyneen erikoislääkärin määräykseen ja *kuntoutuja* saa maksamistaan kustannuksista sairausvakuutuslain mukaisen korvauksen.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kuntoutujalla tarkoitetaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun sopeutumisvalmennukseen ja perhekuntoutukseen osallistuvaa omaista.

6 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Kuntoutusrahan maksamisen esteet

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kuntoutusrahaa ei makseta ajalta, jolta *kuntoutujalla* on oikeus täyteen korvaukseen ansiomenetyksestä pakollista tapaturmavakuutusta tai liikennevakuutusta koskevien lakien, sotilasvammalain (404/48) tai sotilastapaturmalain (/) nojalla. Kuntoutusraha voidaan kuitenkin maksaa, jos tässä momentissa tarkoitetun korvauksen saaminen viivästyy *kuntoutujasta* riippumattomasta syystä. Tällöin *kuntoutujan* oikeus korvaukseen siirtyy maksettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Kuntoutusrahan maksamisaika, määrä ja suhde muihin etuuksiin

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 §

Ostavastuu-aika

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos *kuntoutuja* olisi työnsä laadun vuoksi ilman kuntoutukseen osallistumista joutunut säännönmukaisesti olemaan työssä sunnuntai-, pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäivänä, tämä päivä rinnastetaan omavastuu-aikaa laskettaessa arkipäivään.

10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 §

Maksaminen ilman omavastuu-aikaa

Omavastuu-aikaa ei sovelleta, jos *kuntoutuja* sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkamista sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa.

12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

Siirtyminen eläkkeeltä

Kuntoutusrahaa maksetaan 30 päivän kuluttua kuntoutuksen alkamispäivästä, jos *kuntoutuja* sai välittömästi ennen kuntoutuksen alkamista täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä tai työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen nojalla taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä.

14 §

Kuntoutusrahan määrä

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin se *kuntoutujalle* myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

15 §

Työttömyysturvaa saaneen kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Jos *kuntoutuja* sai välittömästi ennen kuntoutusrahan alkamista työttömyyspäivärahaa, kuntoutusrahana maksetaan kuntoutuksen alkaessa vähintään sairausvakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettu markkamäärä lisätynä 10 prosentilla.

16 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Jos *kuntoutuja* saa

1) täyttä työkyvyttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä tai työttömyyseläkettä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntö-

jen perusteella taikka vastaavaa kansaneläkelain mukaista eläkettä, ei kuitenkaan kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin mukaista työkyvyttömyyseläkettä, tai

2) sukupolvenvaihdoseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkelain (/) nojalla, kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 §

Yhteensovitus

Jos *kuntoutuja* saa korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella, muuta kuin 16 §:n tai 17 §:n 2 momentin mukaan määräytyvää kuntoutusrahaa maksetaan samalta ajalta vain siltä osin kuin se on muuta etuutta suurempi.

Jos *kuntoutujalle* myönnetään korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella takautuvasti, maksetaan korvaus samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle, ottaen kuitenkin huomioon, mitä kansaneläkelain 39 §:n 7 momentissa ja työntekijäin eläkelain 4 d §:n 6 momentissa säädetään.

19 §

Maksaminen ilman yhteensovitusta

Yhteensovitusta ei tehdä, jos *kuntoutuja* saa:

(1—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

20 §

Kuntoutusrahan määrän tarkistaminen

Ammatillisen koulutuksen aikainen kuntoutusraha määritetään uudelleen, jos *kuntoutujan* olosuhteissa tapahtuu kuntoutusrahan määräytymisperusteisiin vaikuttava sellainen muutos, jonka johdosta kuntoutusrahan määrä olennaisesti muuttuisi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

21 §

Maksaminen työnantajalle

Jos työnantaja on maksanut *kuntoutujalle* palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta samalta ajalta, jolta *kuntoutujalla* on oikeus kuntoutusrahaan, kuntoutusraha maksetaan työnantajalle noudattaen soveltuvin osin mitä sairausvakuutuslain 28 §:ssä säädetään päivärahan ja äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan maksamisesta työnantajalle. Jos kuntoutusrahan määrä ylittää mainitun palkan tai korvauksen määrän, ylimenevä osa maksetaan *kuntoutujalle*.

22 §

Kuntoutuksen keskeytyminen

Jos kuntoutus tilapäisesti keskeytyy *kuntoutujan* tullessa työkyvyttömäksi tai muusta *kuntoutujasta* riippumattomasta syystä, kuntoutusrahaa maksetaan keskeytyksen estämättä yhdenjaksoisesti enintään 25 arkipäivältä. Eriytyisestä syystä kuntoutusrahaa voidaan maksaa 25 arkipäivää pitemmältä ajalta, ei kuitenkaan enemmän kuin kolmelta kuukaudelta.

23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

24 §

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle *kuntoutujalle* voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on *kuntoutujan* työllistymisen kannalta erityisen tarpeellista. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta kuitenkaan ajalta, jolta henkilöllä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Hakeminen, päätös, maksaminen ja muutoksenhaku

25 §

Etuuksien hakeminen

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kuntoutusrahaa ei makseta ilman erityistä syytä pitemmältä kuin 12 kuukauden ajalta ennen sen hakemista.

26—28 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

29 § (Uusi)

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain täytäntöönpanoon osallistuvat henkilöt eivät saa luvatta ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta tai yrityksen taloudellista asemaa koskevaa tietoa, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää. Salassapitovelvollisuus säilyy palvelussuhteen tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä I momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaistamista sille, jolla on viran puolesta oikeus saada asiasta tieto.

Joka rikkoo I momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muussa laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, kuntoutusrahalain mukaisen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä I momentissa tarkoitetun salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

(Poist.)

30 (29) §

Takaisinperintä ja ulosotto

Jos kuntoutuja on saanut tämän lain mukaista etuutta enemmän kuin hänellä on ollut oikeus, aiheettomasti suoritettu etuus voidaan

periä takaisin osittain tai kokonaan, jollei se ole kohtuutonta.

(2—4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

31 §

(Kuten hallituksen esityksen 30 §)

32 (31) §

Tämän lain täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset maksetaan kansaneläkelaitoksen varoista.

33 §

(Kuten hallituksen esityksen 32 §)

34 (33) §

Kansaneläkelaitoksen oikeus saada ja luovuttaa tietoja

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos, eiäkesätiö, työttömyyskassa, työpaikkakassa, sairaala ja muu sairaanhoitolaitos sekä työnantaja ovat velvolliset pyynnöstä antamaan kansaneläkelaitokselle tai tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle maksutta kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Oppilaitos, kuntoutuslaitos tai muu kuntoutuksen toteuttaja on velvollinen antamaan kansaneläkelaitokselle sen tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi tarvitsemat tiedot ja niillä on oikeus saada kansaneläkelaitokselta kuntoutujalle kuntoutusrahaa koskevia tietoja siltä osin kuin ne ovat tarpeen muun lainsäädännön perusteella kuntoutujalle annettavan edun vahvistamista tai suorittamista varten.

35—37 §

(Kuten hallituksen esityksen 34—36 §)

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90),

muutetaan 6 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 4 kohta ja 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1323/88), 8 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85), 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 momentti 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (639/66) sekä 2 ja 4 kohta päivänä kuuta 199 annetussa laissa (/) sekä

lisätään 4 d §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetuilla laeilla (472/81 ja 605/89) sekä mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lakiin uusi 4 h—4 n §, 4 h §:n edelle uusi väliotsikko ja 6 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 14 päivänä heinäkuuta 1969 ja 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla (707/65, 469/69 ja 592/85) sekä mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, seuraavasti:

4 d §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Kuntoutus

4 h—4 n §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 §

— — — — —
 Jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. *Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä*

olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahalain (/) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitetun työkyvyttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jollei työsuhde ole jatkunut kuukautta, luetaan sen perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perus-

teella oikeutta lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen sellaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon. Mitä edellä tässä momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta vanhuuseläkkeen eikä sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen, jonka perusteena oleva työkyvyttömyys on alkanut työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden jälkeen, määrää laskettaessa, jollei työntekijä ole ollut sanotun iän täyttämivuoden aikana tämän lain piiriin kuuluvassa työssä, ottaen huomioon kokonaisuudessaan myös sanotun vuoden aikana päättynyt työsuhde, yhteensä vähintään kuutta kuukautta. Niin ikään luetaan naispuolisen työntekijän työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hänellä on edellä sanottujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään yhdeksän vuotta, ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio ilman sanotun lapsenhoitoajan huomioon ottamista luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jollei tällaisen naispuolisen työntekijän työsuhde ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkkeeseen oikeuttavan ajan määräämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä tässä momentissa on säädetty.

(6 mom. kuten hallituksen esityksessä)

8 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Eläkkeistä aiheutuvan vastuun ja kulujen jakaantuminen

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 §:n 3 momenttia soveltaen, sellaisen

työttömyyseläkkeen puolesta määrystä, joka on myönnetty soveltaen 6 §:n 3 momenttia vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, sekä perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 6 §:n 3 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 c §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen (poist.) annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 §:n 3 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainituilla tavalla määrättyä eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä tai edunjättäjä kuului sanotussa momentissa tarkoitettua työsuhteen perusteella kuitenkin siten, että edellä tarkoitettua eläkkeestä tai eläkkeen osasta, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden jälkeen, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä on viimeksi kuulunut ennen eläketapahtuman sattumista sanotun iän täyttämivuonna tai sen jälkeen yhdenjaksoisesti jatkuneen vähintään kuuden kuukauden työsuhteen perusteella;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 — 3 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettua siirrosta johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosi-

aali- ja terveysministeriön eri kululajeja varten
antamien perusteiden mukaisesti; sekä

Voimaantulo- ja soveltamissaännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

10.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdat sekä 11 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti 11 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (923/88), 7 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1324/88) sekä 9 §:n 1 momentin 2 (*poist.*) ja 3 kohta *päivänä* *kuuta 199* *annetussa laissa (/)* sekä 11 §:n 3 momentti 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (640/66) sekä

lisätään lakiin uusi 4 b § sekä 7 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1969, 18 päivänä kesäkuuta 1971 ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetuilla laeilla (470/69, 501/71 ja 1121/85) sekä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4—7 momentti siirtyvät 5—8 momentiksi, seuraavasti:

1 ja 4 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 §

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutettu työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos hän on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä. Edellä tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioiden suhteutettua päivärahaa. *Jos työntekijä on saanut ansioiden suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen pe-*

rusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Samoin menetellään, jos naispuolisella työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso, jollei eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa tai sitä vastaavaa ansiota ilman sanotun lapsenhoitoajan huomioon ottamista ole luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahain (/) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon otta-

matta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaisesti päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Edellä sanotun paikan vuotuinen määrä edellytetään samaksi työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjatuksi markkamääräksi, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettu työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa tai, jollei hän minään kalenterivuotena ole ansainnut vähintään sanottua määrää, samaksi kuin mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole oikeutta lukea tässä momentissa tarkoitettua palkkaa vastaavaa aikaa eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, markkamäärään lisätään edellä tarkoitetuilta kalenterivuosiilta saadut työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteena olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot. Ennen 23 vuoden iän täyttämistä ansaitut palkat otetaan kuitenkin huomioon vain, jos ne on ansaittu sinä kalenterivuotena, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu, tai jona edellä kolmannessa virkkeessä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt taikka kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuotena. Laskettaessa edellä tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumaa välittömästi edeltäneen kalenterivuoden aikua saanut työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa. Markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

— — — — —
(4 mom. kuten hallituksen esityksessä)
— — — — —

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaa-
vat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset sikäli kuin
ne eivät ole toisin sopineet seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myön-
netty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sellaisen
työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka
on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen,
sekä myöhemmin kuin vuonna 1970 kuolleen
edunjättäjän jälkeen suoritettavasta perhe-
eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän
7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettu työkyvyt-
tömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu
ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona
edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin
eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin elä-
kelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja
*merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoi-
tettu, sanotun lain perustella ehkä saatava
eläkkeen osa*, mutta ei *työntekijäin eläkelain*
7 c §:n mukaista korotusta eikä *sanotun lain*
9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttö-
myyseläkkeen osalta kuitenkin työntekijäin
eläkelain 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi jou-
tumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia,
sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa
7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työ-
kyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla
määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se
eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä tai
edunjättäjä kuului saadessaan 7 §:n 1 momen-
tissa tarkoitettua sairauden, vian tai vammän
taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei
silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa
työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän
viimeksi on kuulunut;

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työt-
tömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta
työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2
kohdan ja *merimieseläkelain 3 a §:n 2 momen-
tin 2 kohdan* mukaisesti maksettavaa määrää,
*eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jot-
ka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät*,
osa-aikaeläkkeestä *samoin kuin työntekijäin*
eläkelain perusteella maksettavista vastaavista
vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja
eläkkeen osista ja *vastaavista merimieseläke-
lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläk-
keen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden*
yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä
lauseessa tarkoitettua siirrosta *johtuvista kus-
tannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen*
kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdes-
sä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa
harjoittavien eläkelaitosten ja *merimieseläke-
kassan kanssa, siten kuin on säädetty työnteki-
jäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 koh-
dassa; sekä*

11 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

14.

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 3 a §:n 2 momenttiin 2 ja 3 kohta, 12 §:n 3 momentti ja 25 § sellaisena kuin ne ovat 3 a §:n 2 momentin 2 ja 3 kohta ja 12 §:n 3 momentti muutettuna sekä 25 § osittain muutettuna päivänä kuuta 199 annetulla lailla (/) sekä lisätään 12 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa päivänä kuuta 199 annetussa laissa, uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7 momentti siirtyy 8 momentiksi seuraavasti:

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavasta osasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 §:n 3 momenttia soveltaen, sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 §:n 3 momenttia soveltaen, sekä myöhemmin kuin vuonna 1970 kuolleen edunjättäjän jälkeen suoritettavasta perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 12 §:n 3 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke, siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia soveltaen myönnettystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettua siirrosta johtuvista kustannuksista vastaa eläkekassa yhdessä työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 kohdassa (poist.).

12 § (Uusi)

Jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan 15 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:n 1 momentissa säädetyn eläkeiän täyttämisen välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huo-

mioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaisa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Sanottua aikaa laskettaessa jätetään työntekijän ilmoituksen johdosta huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai kuntoutusrahalain (/) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jollei työsuhte ole jatkunut kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi eläkeiän saavuttamisen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta

alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen sellaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon. Niin ikään luetaan naispuolisen työntekijän työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hänellä on edellä sanottujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään yhdeksän vuotta, ollut 15 a §:ssä tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio on ilman sanotun lapsen hoitoajan huomioon ottamista luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jollei tällaisen naispuolisen työntekijän työsuhte ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkkeeseen oikeuttavan ajan määrittämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä tässä momentissa on säädetty.

— — — — —
 Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

25 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 18 §:n 2 momentti, *muutetaan* 1 §:n 1 momentti, 5 §:n 2, 3 ja 8 momentti, sekä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan e alakohta,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 2 ja 3 momentti 3 päivänä helmikuuta 1989 annetussa laissa (103/89) sekä 8 momentti 16 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (563/89) ja 6 §:n 1 momentin 3 kohdan e alakohta 23 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1026/82), sekä

lisätään 15 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetulla lailla (326/85) ja mainitulla 3 päivänä helmikuuta 1989 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lakiin uusi 18 b–18 e § sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on 16 päivänä tammikuuta 1987 annetussa laissa (8/87), uusi 2 momentti seuraavasti:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 §

— — — — —
 Jos edunsaaja on ennen työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen tai tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan eläkeajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja 63 vuoden eläkeiän tai tätä aiemman eroamisien saavuttamisen välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta edunsaaja on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteuttua päivärahaa. *Jos edunsaaja on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän palveluksen suhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika.* Edunsaajan ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta edunsaaja on saanut työntekijäin eläkelain § §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesääntöjen ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahalain (/) mukaista kuntoutusrahaa

taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään edunsaajan ilmoituksen johdosta jätetään huomioonottamatta sellaiset päivät, joilta edunsaaja on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitetun työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei edunsaaja olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jos palvelus ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin edunsaajalla ei ole ennen tätä palvelusta alkaneen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta sellaiseen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen, jota varten sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

— — — — —
 (8 mom. kuten hallituksen esityksessä)

6, 15 a, 18 b — 18 e ja 19 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissääntös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

18.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 60 §:n 2 momentti,
muutetaan 19 §:n 4 momentti, 22 §:n 1 momentti ja 23 e §:n 1 momentti,
 sellaisena kuin ne ovat 19 §:n 4 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81),
 22 §:n 1 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85) ja 23 e §:n 1 momentti
 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), sekä
lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1969 ja 7
 päivänä tammikuuta 1982 annetuilla laeilla (464/69 ja 19/82), uusi 5 momentti ja 18 a §:ään,
 sellaisena kuin se on mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa, uusi 2 momentti,
 seuraavasti:

15, 18 a ja 19 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

22 §
Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä
 päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä
 sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päivä-
 raha. *Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan mää-*
rä on kuitenkin vähintään lasten kotihoidon
tuesta annetun lain (24/85) mukaisen perus-
osan määrä, jos oikeus äitiysrahaan alkaa uu-

delleen vakuutetun saadessa sanotun lain mu-
kaista etuutta.

23 e §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

22.

Laki**tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

2 §
Kuntoutus

Kuntoutuksella tarkoitetaan sellaista toimen-
 piteiden kokonaisuutta, jolla edistetään ja tu-
 etaan *kuntoutujan* työhönpaluuta ja työstä
 suoriutumista, ehkäistään, poistetaan ja vähen-
 netään työ- tai toimintakykyyn vaikuttavia
 haittoja sekä ylläpidetään ja parannetaan hän-
 en itsenäistä suoriutumiskykyään.

3 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Korvattava kuntoutus

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta ai-
 heutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suo-
 riteraan korvausta kuntoutusajalta syntyneestä
 ansionmenetyksestä siten kuin jäljempänä sää-
 detään.

5 §

Työ- ja ansiokykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan työkyvyn ja ansi-
 omahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyttä-
 miseksi sellaisista tarpeellisista toimenpiteistä
 aiheutuvat kustannukset, joiden avulla *kuntou-*

tuoja vamman tai sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan taikka siirtymään sellaiseen uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon *kuntoutujan* ikä, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

6 §

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen korvattavat kustannukset

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) työhönvalmennus *kuntoutujan* entisessä tai uudessa työssä taikka työlinikassa tai muussa vastaavassa laitoksessa;

4) tarvittava ja riittävä koulutus *kuntoutujalle* soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön valmentava yleissivistävä peruskoulutus sekä opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset;

(5 ja 6 kohta kuten hallituksen esityksessä)

7) *kuntoutujan* käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisen vammasta tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen;

(8—10 kohta kuten hallituksen esityksessä)

Jos ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tehtävien toimenpiteiden kestäessä havaitaan, ettei *kuntoutujalla* ole edellytyksiä kuntoutukseen tai se muutoin havaitaan hänelle soveltumattomaksi, kuntoutuksen alaa voidaan muuttaa tai se voidaan kokonaan lopettaa.

7 §

Työ- tai toimintakykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansanterveyslain (66/72) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoidon (1062/89) mukaisesti sairaanhoitopiirin tehtäväksi, *kuntoutujan* työ- tai toimintakykyyn tai sosiaalisen toimintakykyyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Kuntoutus on korvattava tämän lain mukaisesti myös silloin, kun *kuntoutuja* on terveyskeskuksen tai sairaalan toimesta lähetetty muualle kuntoutettavaksi.

Kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

(1—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

5) sopeutumisvaimennuksesta *kuntoutujalle* aiheutuneet kustannukset mukaan lukien hänen omaisensa tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvaimennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asumiskustannukset sekä tällaisen henkilön ansionmenetykset;

6) *kuntoutujalla* kuntoutuksen osallistumisesta aiheutuvat matkakustannukset;

(7—9 kohta kuten hallituksen esityksessä)

8 §

Kuntoutusajalta maksettava ansionmenetyskorvaus

Kuntoutujalle, joka on työ- tai koulutuskokeilussa, työlinikassa, työhönvalmennuksessa tai ammattikoulutuksessa taikka sairaalassa tai kuntoutuslaitoksessa, suoritetaan tältä ajalta tapaturmavakuutuslain mukainen päiväraha, tapaturmaeläke ja elinkorko työkyvyn alentumiseen tai haitta-asteeseen katsomatta täysimääräisenä. Täysimääräistä korvausta ei kuitenkaan makseta silloin, kun kuntoutus on siten järjestetty, ettei se estä *kuntoutujaa* tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kuntoutujalle maksetaan 1 momentin mukainen täysimääräinen korvaus myös 5 §:n mukaisen kuntoutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta.

9 §

Kuntoutuksen keskeytyminen

Jos kuntoutus keskeytyy tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen pitkittyy tai keskeytyy tai kuntoutuksen alkaminen viivästyy *kuntoutujasta* riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vamman seurausta, keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei suoriteta korvausta 7 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti.

10 §

Lain ensisijaisuus

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut *kuntoutujalle* palveluja ja tukitoimia,

jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin *kuntoutujalle* tämän lain mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

Jos kunta on ilmoittanut antamastaan kuntoutuksesta vakuutuslaitokselle niin myöhään, ettei vakuutuslaitos ole voinut ottaa ilmoitusta huomioon maksaessaan korvausta *kuntoutujalle*, vakuutuslaitos ei ole velvollinen suorittamaan korvausta kunnalle.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty kun-

nan oikeudesta korvaukseen, koskee vastaavasti kansaneläkelaitosta, jos se kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (/) nojalla on järjestänyt *kuntoutujalle* tämän lain mukaan korvattavaa kuntoutusta tai kuntoutusrahalain (/) nojalla maksanut kuntoutusrahaa tämän lain mukaan korvattavan kuntoutuksen ajalta.

11—17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

23.

Laki

liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Kuntoutus

Kuntoutuksella tarkoitetaan sellaista toimenpiteiden kokonaisuutta, jolla edistetään ja tuetaan *kuntoutujan* työhönpaluuta ja työstä suoriutumista, ehkäistään, poistetaan ja vähennetään työ- tai toimintakykyyn vaikuttavia haittoja sekä ylläpidetään ja parannetaan hänen itsenäistä suoriutumiskykyään.

3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Korvattava kuntoutus

Kuntoutujalle korvataan kuntoutuksesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset sekä suoritetaan korvausta kuntoutusajalta syntyneestä ansionmenetyksestä siten kuin jäljempänä säädetään.

5 §

Työ- ja ansiokykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan työkyvyn ja ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tai säilyttämiseksi sellaisista tarpeellisista toimenpiteistä

aiheutuvat kustannukset, joiden avulla *kuntoutuja* vammän tai sairauden aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan taikka siirtymään sellaiseen uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon *kuntoutujan* ikä, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, vammasta tai sairaudesta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

6 §

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen korvattavat kustannukset

Työ- ja ansiokykyyn liittyvän kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) työhönvalmennus *kuntoutujan* entisessä tai uudessa työssä taikka työklินิกassa tai muussa vastaavassa laitoksessa;

4) tarvittava ja riittävä koulutus *kuntoutujan* soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön valmentava yleissivistävä peruskoulutus sekä opiskelusta ja opintovälineistä aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset;

(5 ja 6 kohta kuten hallituksen esityksessä)

7) *kuntoutujan* käyttöön tarkoitetut apuväli-

neet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumiseksi vammaan tai sairauden aiheuttamat toiminnanrajoitukset huomioon ottaen;

(8—10 kohta kuten hallituksen esityksessä)

Jos ansiomahdollisuuksien parantamiseksi tehtävien toimenpiteiden kestäessä havaitaan, ettei *kuntoutujalla* ole edellytyksiä kuntoutukseen tai se muutoin havaitaan hänelle soveltumattomaksi, kuntoutuksen alaa voidaan muuttaa tai se voidaan kokonaan lopettaa.

7 §

Työ- tai toimintakykyyn liittyvä kuntoutus

Kuntoutuksena korvataan, siltä osin kuin sitä ei ole säädetty kansanterveyslain (66/72) mukaisesti terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoidon (1062/89) mukaisesti sairaanhoitopiirin tehtäväksi, *kuntoutujan* työ- tai toimintakykyyn tai sosiaalisen toimintakykyyn ja suoriutumisen edistämiseksi ja ylläpitämiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvat tarpeelliset kustannukset. Kuntoutus on korvattava tämän lain mukaisesti myös silloin kun *kuntoutuja* on terveyskeskuksen tai sairaalan toimesta lähetetty muualle kuntoutettavaksi.

Kuntoutuksen kustannuksina korvataan:

(1—4 kohta kuten hallituksen esityksessä)

5) sopeutumisvalmennuksesta *kuntoutujalle* aiheutuneet kustannukset mukaan lukien hänen omaisensa tai hänestä tosiasiallisesti huolehtivan henkilön sopeutumisvalmennuksessa mukanaolosta aiheutuneet välttämättömät matka- ja asumiskustannukset sekä kohtuullisin määrin tällaisen henkilön ansionmenetys;

6) *kuntoutujalle* kuntoutukseen osallistumisesta aiheutuvat matkakustannukset;

(7—9 kohta kuten hallituksen esityksessä)

8 §

Kuntoutusajalta maksettava ansionmenetyskorvaus

Kuntoutujalle, joka on työ- tai koulutuskokeilussa, työkliniikassa, työhönvalmennuksessa tai ammattikoulutuksessa taikka sairaalassa tai kuntoutuslaitoksessa, suoritetaan tältä ajalta liikennevakuutuslain mukainen korvaus tulojen tai elatuksen vähentymisestä täysimääräisenä. Täysimääräistä korvausta ei kuitenkaan makseta silloin, kun kuntoutus on siten järjestetty, ettei se estä *kuntoutujaa* tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä.

Jos *kuntoutujalle* ei liikennevahingossa vammautuessaan ollut tuloja, suoritetaan hänelle toimeentuloturva sellaisen ansiotyöstä maksettavan tulon suuruisena, mikä olisi ollut hänen saatavissaan ennen kuntoutuksen alkamista.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Kuntoutujalle maksetaan 1 momentin mukainen täysimääräinen korvaus myös 5 §:n mukaisen kuntoutuksen opetusohjelmaan kuuluvan loman ajalta.

9 §

Kuntoutuksen keskeytyminen

Jos kuntoutus keskeytyy tai kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittäminen pitkitetty tai keskeytyy tai kuntoutuksen alkaminen viivästyy *kuntoutujasta* riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan vammaan seurausta, tällaisen keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei suoriteta korvausta 8 §:n 1 ja 3 momentin mukaisesti.

10 §

Lain ensisijaisuus

Jos kunta on muun lainsäädännön nojalla antanut *kuntoutujalle* palveluja ja tukitoimia, jotka kohdistuvat samaan tarkoitukseen ja samaan aikaan kuin *kuntoutujalle* tämän lain mukaan korvattava kuntoutus, oikeus korvaukseen siirtyy tältä osin kunnalle.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty kunnan oikeudesta korvaukseen, koskee vastaavasti kansaneläkelaitosta, jos se kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (/) nojalla on järjestänyt *kuntoutujalle* tämän lain mukaan korvattavaa kuntoutusta tai kuntoutusrahalain (/) nojalla maksanut kuntoutusrahaa tämän lain mukaan korvattavan kuntoutuksen ajalta.

11 ja 12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

13 §

Kustannusten jako

Jos *kuntoutujalla* on saman tai välittömästi toinen toiseensa liittyvän useamman liikennevahingon johdosta oikeus korvaukseen kahdesta tai useammasta liikennevakuutuksesta, kustannukset jaetaan vakuutuslaitosten kesken si-

ten kuin liikennevakuutuslain 14 §:ssä on säädetty.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

14—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1990

että lakialoitteet n:o 29 ja 68/1987 vp. hylättäisiin.

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 917, 929 ja 1024/1987 vp., 739 ja 740/1988 vp., 578/1989 vp. sekä 673 ja 765 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo (osittain) ja jäsenet Ala-Harja, Alaranta (osittain), Hurskainen (osittain), Kankaanniemi, Koistinen

(osittain), Kärhä, P. Leppänen, Nordman, Paavilainen (osittain), Rantanen, Rinne, Steenius-Kaukonen, Taina (osittain) ja Väistö sekä varajäsenet Kautto (osittain) ja Sasi (osittain).

Vastalause

Kuntoutuksen ja kuntoutusajan toimeentuloturvan puutteet ovat olleet merkittävä syy työkykynsä menettäneiden ihmisten joutumiseen pitkiksikin ajoiksi kokonaan vaille toimeentuloa. Eduskunta on toistuvasti vaatinut kuntoutuksen ja kuntoutusajan toimeentuloturvan järjestämistä. Epäkohtien korjaaminen on ollut vireillä vuosikautia. Huolimatta pitkästä valmisteluajasta hallituksen esitys on varsin puutteellinen eikä moniin ongelmakohtiin ole esitetty riittävän harkittuja ratkaisuja. Sosiaalivaliokunnalle on jätetty kaksi viikkoa aikaa mietinnön tekemiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esitykseen sisältyy kohtia, jotka ovat perustuslain vastaisia. Valiokunnan enemmistö ei ole katsonut aiheelliseksi pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa asiasta. On syytä toistaa paheksunta hallituksen menettelylle tehdä näin mittavista lainsäädäntöhankkeista budjettilakeja, sillä se ei mahdollista valiokunnan asiaan paneutumista sen vaatimalla vakavuudella.

Ehdotettu erillinen kuntoutusrahalaki tuon uuden käsittelyportaana muutenkin monimutkaiseen sosiaaliturvajärjestelmään, vaikka eduskunta on vaatinut sen yksinkertaistamista.

Lakien tärkein tavoite on se, että kuntoutus aloitetaan riittävän ajoissa. Tiukat määräajat eivät vastaa todellisuudessa esiin tulevia odotusaikoja ongelmatapauksissa, vaikka kuntoutuksen aloitus saataisiin aikaistettua. Erityisen huolestuttavaa on se, että huolimatta puheista varhaiskuntoutuksen tärkeydestä se on kuitenkin rajattu selkeästi lakien ulkopuolelle.

Tämän vuoksi esitämme,

että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

”Valiokunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ulottaa lakisääteinen oikeus niin sanottuun varhaiskuntoutukseen mahdollisimman pikaisesti.”

Järjestöt ovat tuoneet esiin huolensa siitä, että esitetyt muutokset kuntoutuksen järjestämiseen saattavat jättää jo työelämän ulkopuolella olevat vammaiset entistä heikompaan asemaan. Huoleen on aihetta, jos kuntoutukseen varattavat harkinnanvaraiset määrärahat jäävät vuosittaisella budjettipäätöksellä määrättäväksi, sillä lakisääteiseen kuntoutukseen oikeu-

tettuja vaikeavammaisia koskeva määritelmä on liian tiukka. Vaikka valiokunta on korjannut kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskevaa lakia niin, että nykyistä sairausvakuutuslain 60 § 2 momenttia vastaava säännös on kirjattu lakiin, ei kahden prosentin vähimmäismäärä vakuutetun maksamista vakuutusmaksuista ole riittävä takaamaan sairauksien ehkäisyyn ja tutkimukseen tarvittavia määrärahoja eikä kuntoutuksen järjestämistä eläkeläisille.

Kun samalla esitetään kansaneläkelain 34 §:n kumoamista, lakisääteisesti vahvistettu kansaneläkelaitoksen itsenäinen rahoitus kuntoutustoimintaan supistuisi käytännössä murto-osaan nykyisestäään. Jo tähänastiset toimenpiteet osoittavat, että eduskunnalle varattu mahdollisuus rahoittaa harkinnanvaraista kuntoutusta on näennäinen. Valtion tulo- ja menoarvioesityksen antaa hallitus ja sen laadinnassa on keskeinen asema valtiovarainministeriöllä. Kyseessä on yritys kaventaa kansaneläkelaitoksen kuntoutustoiminnan nykyisinkin riittämättömiä taloudellisia voimavaroja.

Näillä perusteilla esitämme sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentin säilyttämistä ja prosenttiosuuden nostamista neljään. Niinikään esitämme kansaneläkelain 34 §:n säilyttämistä.

Viime aikoina on myös noussut esiin pelkoja, että uusi lainsäädäntö saattaisi johtaa eläkkeellepääsyn kiristymiseen. Eläkelakien eläkeoikeutta koskevia säännöksiä ei ole muutettu, joten kuntoutusta koskeva lainsäädäntö ei saa johtaa työkyvyttömyyseläkkeiden myöntämisperusteiden kiristämiseen. Lainsäädännön soveltamisessa on huolehdittava siitä, että henkilöt, joiden työkyky on alentunut tai sitä uhkaa aleneminen voivat tuntea toimeentulonsa ja tulevaisuutensa turvatuksi ryhdyttäessä kuntoutustoimiin. Sen vuoksi on tärkeää, että kuntoutuja on itse mukana alusta alkaen kaikissa käsittelyvaiheissa, joissa hänen työkykyydään ja sen parantamista arvioidaan.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotus

2 § 4 mom: Ehdotamme vammaisjärjestöjen esityksen mukaisesti, että kuntoutusasiakkaan kanssa laaditaan aina kuntoutussuunnitelma, jonka laajuus ja sisältö riippuu asian luonteesta.

5 §: Paikalliseen yhteistyöryhmään tulee nimetä myös kuntoutujien edunvalvontajärjestöjen edustaja.

7 §: Ei riitä, että perusteluissa todetaan, että kuntoutusasiakkaalla tai hänen edustajallaan tulee olla oikeus osallistua yhteistyöryhmän kokoukseen hänen oman asiansa ollessa käsittelyssä, vaan säännös tulee sisällyttää lakiin. Koska valitusprosessi voi kestää useampia vuosia, voi sen aikana asiakkaan tilanteessa tapahtua muutoksia kuntoutussuunnitelmien toteuttamisen osalta, jolloin luontelevinta on että nimenomaan asiakasyhteistyöryhmä, joka tarkastelee asiaa kokonaisvaltaisesti, voi esittää asiasta uuden lausunnon. Siksi esitämme neljännen momentin poistamista.

2., 3., 4. ja 6. lakiehdotus:

Työeläkelaitosten vastuuta kuntoutuksesta tulisi lisätä nykyisestä, koska toiminnalla pyritään parantamaan työkykyä ja ehkäisemään ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Tämän vuoksi työeläkerahastojen varoja tulisi käyttää kuntoutukseen nykyistä enemmän. Ehdotamme työeläkelaitoksia lisättäväksi luetteloon laitoksista, joiden piiriin kuntoutusta tarvitsevat henkilöt tulee ohjata saadakseen tarvitsemiaan palveluja. Tämä korostaisi myös työeläkelaitosten vastuuta.

7. lakiehdotus

1—4 §: Ehdotamme kansaneläkelaitoksen aseman säilyttämistä ja sen kuntoutukseen ja sairauksien ehkäisemiseen käyttämien voimavarojen lisäämistä. Pykälämuutosten lisäksi tämä edellyttää 4 §:n poistamista. Tämä on välttämätöntä myös valtiosääntöoikeudellisista syistä. Valiokunnan saaman asiantuntijalausannon mukaan perustuslakivaliokunta on vastaavissa tapauksissa katsonut, että budjettinnettelyn alaa voidaan vain perustuslainsäätämisyjärjestyksessä laajentaa koskemaan budjetin ulkopuolisia elimiä. Vaikeavammaisten aseman parantamiseksi esitämme 3 §:ssä käytettäväksi vammaispalvelulain mukaista määritellyä. Vajaakuntoisten kuntoutuksena tulisi mielestämme pitää myös työkyvyn olennaisen heikkenemisen ehkäisemiseksi annettu kuntoutus.

8 §: Esitämme sairausvakuutuslain mukaista muutoksenhakujärjestelmää vastavia säännöksiä.

8. lakiehdotus

3 §: Lain mukaisten tehtävien hoito tulisi säätää suoraan kansaneläkelaitoksen tehtäväksi. Valiokunnan saaman asiantuntijalausannon mukaan on kyseenalaista, onko hallituksen esitys näiltä osin sopusoinnussa kansaneläkelaitoksen valtiosääntöisen aseman kanssa. Valiokunnan tekemä muutos ei mielestämme ole riittävä.

5 §: Päihdeongelmaisten saaminen tehokkaasti kuntoutuksen piiriin edellyttää, että päihdehuoltolaki sisällytetään lakiluetteloon, joiden perusteella annettava kuntoutus oikeuttaa kuntoutusrahan.

8 §: Nykyisessä sosiaaliturvajärjestelmässä ongelamillisimpia kohtia on se, että erityisesti nuorehkot työntekijät menettävät työkykynsä entiseen työhönsä, mutta mikään taho ei halua ryhtyä kuntoutustoimenpiteisiin. Vaikka uusilla säännöksillä pyritään tätä epäkohtaa korjaamaan, niillä ei kaikkia ongelmatilanteita pystytä ratkaisemaan. Kuntoutuksen ohjaus tulee edelleen joissain tilanteissa kuntoutujasta riippumattomista syistä viivästyään. Sen vuoksi kuntoutusrahan saamisen pitäisi olla mahdollista odotusajoihin. Esimerkiksi oppilaitosten lukukausi alkaa yleensä syksyllä, jolloin odotusaika voi venyä pidemmäksi kuin kolme kuukautta. Ehdotamme aikarajoitusten poistamista väliinpuotoamisten estämiseksi.

9—12 §: Omavastuuajan asettaminen kuntoutukselle on vastoin lain tavoitteita kannustaa ihmisiä hakeutumaan kuntoutukseen. Se myös heikentää nykyistä tilannetta, koska olemassaolevissa eduissa ei ole minkäänlaista omavastuuaikaa. Ehdotamme nämä pykälät poistettavaksi.

16 §: Luopumiseläkettä saavat tulisi lisätä kuntoutusrahan piiriin.

9. lakiehdotus

4 j §: hallituksen esityksessä korostetaan sen tärkeyttä, että kuntoutuja on motivoitunut kuntoutukseen. Tämän vuoksi laista ei saisi syntyä sellaista yleistä käsitystä, että se merkitsee pakkokuntoutusta. Tämän vuoksi on tärkeää, että työeläkelakien mukaankin toimenpiteisiin ryhdytään kuntoutujan omasta suostuksesta.

16. ja 18 lakiehdotus

Valiokunnan tekemät muutokset kansaneläkelaitoksen järjestämään kuntoutukseen sekä sen rahoitukseen eivät mielestämme ole riittävät, joten ehdotamme kansaneläkelain 34 §:n ja sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentin säilyttämistä sekä viimeksimainitussa mainitussa olevan prosenttiosuuden nostamista kahdesta neljään prosenttiin.

Edellä esitettyjä vastaavat muutokset on tehty kaikkiin pykäliin, joissa samasta asiasta on säädetty.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 5, 10—14, 17 ja 19—25 lakiehdotus hyväksyttäisiin valiokunnan esittämässä muodossa ja

että 1—4, 6—9, 15—16 ja 18 lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyön tarkoitus ja sisältö

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
Yhdessä kuntoutujan kanssa laaditaan kun-

toutussuunnitelma, jonka sisällöstä säädetään tarkemmin asetuksella.

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Paikallinen yhteistyö

4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Yhteistyöryhmän kokoonapano

Kuntoutuksen asiakaspalvelun yhtistyöryhmään kuuluu sosiaalihuolto-, terveydenhuolto- ja työvoimaviranomaisen, (poist.) kansaneläkelaitoksen ja kuntoutuksiakkaiden edunvalvontajärjestöjen nimeämä edustaja.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

6 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

7 §

Lausunnon antaminen

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Yhteistyöryhmä ei saa ilman kuntoutusasiakkaan suostumusta antaa lausuntoa viranomaiselle, yhteisölle tai laitokselle. *Kuntoutusasiakkaalla ja tarvittaessa hänen lähiomaisellaan on oikeus olla läsnä ja osallistua oman kuntoutusasiansa käsittelyyn.*

(3 ja 4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

(5 mom. poist.)

3 luku

Alueellinen yhteistyö

8—10 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 luku

Valtakunnallinen yhteistyö

11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

12—14 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki

kansanterveyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/72) 14 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä elokuuta 1983 annetussa laissa (674/83), ja

lisätään lakiin siitä 17 päivänä syyskuuta 1982 annetulla lailla (684/82) kumotun 23 §:n tilalle uusi 23 § seuraavasti:

14 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 §

Jos terveyskeskuksen potilas tarvitsee kuntoutusta, jota ei ole säädetty terveyskeskuksen tehtäväksi tai jota ei ole tarkoituksenmukaista järjestää kansanterveystyönä, terveyskeskus ohjaa tarpeen mukaan asiakkaan sairaanhoito-

piiriin, sosiaali-, työvoima-, opetusviranomaisen, *kansan-taikka työeläkelaitoksen* tai muun kuntoutuksen palveluorganisaation palveluiden piiriin.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3.

Laki**erikoissairaanhoitolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 1 päivänä joulukuuta 1989 annetun erikoissairaanhoitolain (1062/89) 1 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 10 a § seuraavasti:

1 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

10 a §

Jos erikoissairaanhoidon potilas tarvitsee kuntoutusta, jota ei ole säädetty sairaanhoitopiirin tehtäväksi tai jota ei ole tarkoituksenmukaista järjestää erikoissairaanhoitona, sairaanhoitopiiri ohjaa tarpeen mukaan asiakkaan

terveyskeskuksen, sosiaalihuolto-, työvoima- tai opetusviranomaisen tai kansan- taikka työeläkelaitoksen tai muun kuntoutuksen palveluorganisaation palveluiden piiriin.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4.

Laki**sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/82) 17 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetulla lailla (381/87), uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

17 §

Jos sosiaalihuollon asiakas tarvitsee kuntoutusta, jota ei ole säädetty sosiaalihuollon tehtäväksi tai jota ei ole tarkoituksenmukaista järjestää sosiaalipalveluna, sosiaalihuolto ohjaa tarpeen mukaan asiakkaan terveydenhuolto-, työvoima- tai opetusviranomaisen tai kansan- taikka työeläkelaitoksen tai muun kuntoutuk-

sen palveluorganisaation palveluiden piiriin. Lisäksi on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (/) säädetään.

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Laki**työllisyyslain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetun työllisyyslain (275/87) 7 §:n 2 momentti ja lisätään 7 §:ään uusi 3--5 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

3 luku
Työllisyyden hoito
 7 §
Työvoimapaalvelut

viranomaisen ohjaa tarpeen mukaan asiakkaan sosiaali-, terveydenhuolto- tai opetusviranomaisen tai kansan- taikka työeläkelaitoksen tai muun kuntoutuksen palveluorganisaation palveluiden piiriin.

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos työhallinnon asiakkaan tarvitsemia palveluja ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää työvoimapaalveluna, työvoima-

(5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Laki**Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta, mikäli muualla laissa ei ole toisin säädetty.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Vajaakuntoisten ammatillinen kuntoutus

(1—3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Edellä tarkoitettuna ammatillisena kuntoutuksena pidetään myös kuntoutusta, joka annetaan työkyvyn olennaisen heikkenemisen ehkäisemiseksi.

3 §

Vaikeavammaisten lääkinällinen kuntoutus

Kansaneläkelaitoksen on järjestettävä sellaiselle vaikeavammaiselle henkilölle, joka vam-

man sa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista, sellaiset pitkäaikaiset tai vaativat muut kuin sairaanhoitoon välittömästi liittyvät kuntoutusjaksot laitos- tai avohoidossa, jotka ovat tarpeen hänen työ- tai toimintakykynsä säilyttämiseksi tai parantamiseksi.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

4 §
 (Poist.)

4 (5) §

Hakeminen ja päätöksenteko

Mikäli kuntoutusta koskeva asia ei muuten ole tullut kansaneläkelaitoksessa vireille, sitä koskeva hakemus tehdään kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ammatillista kuntoutusta koskevasta tämän

lain mukaisesta päätöksestä kansaneläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava opintotukilais-
sa (28/72) tarkoitetulle valtion opintotukikes-
kukselle, (poist.) eläketurvakeskukselle, *Tapa-
turmavakuutuslaitosten Liitto r.y:lle ja liiken-
nevakuutusyhdistykselle.*

5 ja 6 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 6 ja 7 §)

7 (8) §

Muutoksenhaku

Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen tämän lain 2 §:n ja 3 §:n nojalla antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta *asianomaisen alueen sosiaalivakuutuslautakunnalta* kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai *sosiaalivakuutuslautakuntaan* viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta *tarkastuslautakunnalta* siltä osin kuin päätös koskee kansaneläkelaitoksen velvollisuutta järjestää kuntoutus tämän lain 2 tai 3 §:n nojalla tai

vakuutetun oikeutta niiden perusteella maksettaviin etuuksiin. Muutosta *tarkastuslautakunnalta* haetaan I momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti *sosiaalivakuutuslautakunnan* päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Jos tämän lain nojalla annettu 2 tai 3 §:ään perustuva lainvoimainen päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen, *tarkastuslautakunta* voi asianomaisen hakemuksesta tai kansaneläkelaitoksen esityksestä ja asianomaista kuultuaan poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen, kansaneläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää tämän lain mukaisen etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

(5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Sosiaalivakuutuslautakunnasta ja tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä *niistä* on sairausvakuutuslaissa säädetty.

8—15 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 9—16 §)

8.

Kuntoutusrahalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 §

Tehtävien hoito

Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa *kansaneläkelaitos.*

2 luku

Oikeus kuntoutusrahan

4 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 §

Kuntoutuksen antamisperuste

Kuntoutusrahan maksamisen edellytyksenä on, että kuntoutus on tarpeellista 4 §:n mukaisesti ja sitä annetaan jonkin seuraavan säännöksen nojalla:

(1—3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

4) työterveyshuoltolain 2 ja 3 §; (poist.)

5) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/87) 8 §:n I momentti sopeutumisvalmennuksen osalta ja lastensuojelulaki (683/83) (poist.) perhekuntoutuksen osalta; tai

6) päihdehuoltolaki (41/86).

(2 ja 3 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

(4 mom. *poist.*)

(4 mom. kuten valiokunnan mietinnön 5 mom.)

6 ja 7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Kuntoutusrahan maksamisaika, määrä ja suhde muihin etuuksiin

8 §

Maksamisaika

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Kuntoutusta edeltävältä ajalta voidaan kuntoutujalle maksaa kuntoutusrahaa, jos hänellä ei ole ansiotuloa eikä hänelle ole myönnetty muuta korvausta ansionmenetyksestä. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäättöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. (Poist.)

9—12 §

(*Poist.*)

9—11 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 13—15 §)

12 §

Eläkkeensaajan kuntoutusraha

Jos kuntoutuja saa

(1 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

2) sukupolvenvaihdoiseläkettä maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoiseläkelain (/) *raikka luopumiseläkettä luopumiseläkelain (16/74) nojalla*

kuntoutusraha on päivää kohden kahdeskymmenesviidesosa kuukausittain maksettavien edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärän kymmenesosasta.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

13 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

14 (18) §

Yhteensovitus

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Jos kuntoutujalle myönnetään korvausta ansionmenetyksestä jonkin muun lain perusteella takautuvasti, maksetaan korvaus samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa vastaavalta osalta kansaneläkelaitokselle (*poist.*).

15 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 19 §)

16 (20) §

Kuntoutusrahan määrän tarkistaminen

Ammatillisen koulutuksen aikainen kuntoutusraha määritetään uudelleen, jos kuntoutujan olosuhteissa tapahtuu kuntoutusrahan määräytymisperusteihin vaikuttava *olennainen* muutos (*poist.*).

Tarkemmat *määräykset* kuntoutusrahan uudelleen määrittämisestä, siinä huomioon otettavista olosuhteiden muutoksista sekä kuntoutusrahan saajan velvollisuudesta ilmoittaa olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista antaa *kansaneläkelaitos*.

17 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 21 §)

22 §

Kuntoutuksen keskeyttäminen

Jos kuntoutus tilapäisesti keskeytyy kuntoutujan tullessa työkyvyttömäksi tai muusta kuntoutujasta riippumattomasta syystä, kuntoutusrahaa maksetaan keskeytyksen estämättä yhdenjaksoisesti enintään 25 arkipäivältä. Eri-tyisestä syystä kuntoutusrahaa voidaan maksaa 25 arkipäivää pitemmältä ajalta, ei kuitenkaan enemmältä kuin *kuudelta* kuukaudelta.

19 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 23 §)

20 (24) §

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Harkinnanvarainen kuntoutusavustus vastaa määrältään (*poist.*) kuntoutusrahaa. Avustus määritellään kerta-suorituksena ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä.

4 luku

Hakeminen, päätös, maksaminen ja
kuntoutuksenhaku

21 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 25 §)

22 (26) §

Päätös

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ammatillista kuntoutusta koskevasta päätöksestä ja sen perusteella myönnettävästä kuntoutusrahasta kansaneläkelaitoksen on välittömästi ilmoitettava opintotukilaisissa (28/72) tarkoitetulle valtion opintotukikeskukselle, (poist.) eläketurvakeskukselle, *Tapaturmavakuutuslaitosten Liitto r.y:lle ja liikennevakuutusyhdistykselle.*

23 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 27 §)

24 (28) §

Muutoksenhaku

Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta *asianomaisen alueen sosiaalivakuutuslautakunnalta* kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai *sosiaalivakuutuslautakuntaan* viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta. Muutosta tarkastuslautakunnalta haetaan 1 momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti *sosiaalivakuutuslautakunnan* päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Jos tämän lain nojalla annettu lainvoimainen päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen, *tarkastuslautakunta* voi asianomaisen hakemuksesta tai kansaneläkelaitoksen esityksestä ja asianomaista kuultuaan poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen, kansaneläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää tämän lain mukaisen etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

(5 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Sosiaalivakuutuslautakunnasta ja tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä niistä sairausvakuutuslaissa säädetään.

25 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 29 §)

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

26—33 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 30—37 §)

Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90),

muutetaan 6 §:n 3 momentti, 8 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 2 ja 4 kohta ja 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1323/88), 8 §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85), 12 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 momentti 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (639/66) sekä 2 ja 4 kohta päivänä kuuta 199 annetussa laissa (/), sekä

lisätään 4 d §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 26 päivänä kesäkuuta 1981 ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetuilla laeilla (472/81 ja 605/89) sekä mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lakiin uusi 4 h—4 n §, 4 h §:n edelle uusi väliotsikko ja 6 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 14 päivänä heinäkuuta 1969 ja 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla (707/65, 469/69 ja 592/85) sekä mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla, uusi 6 momentti, joilloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, seuraavasti:

4 d §

— — — — —
Jos työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke takautuvasti samalta ajalta kuin hänelle on maksettu kuntoutusrahalain (/) mukaista kuntoutusrahaa, (poist.) eläkettä suoritetaan eläkkeensaajalle vain siitä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun kuntoutusrahan määrän. Se osa eläkkeestä, joka vastaa samalta ajalta suoritettua kuntoutusrahaa, maksetaan kansaneläkelaitokselle. Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan oteta huomioon siltä osin kuin se on jo vähennetty muusta eläkkeestä. Työkyvyttömyyseläkettä ei suoriteta takautuvasti ajalta, jolta työntekijälle on maksettu 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa.

4 h ja 4 i §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4 j §

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkelaitos ohjaa työntekijän hänen siihen suostuessa tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

4 k §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
Kuntoutusta edeltävältä ajalta voidaan kuntoutujalle maksaa kuntoutusrahaa, jos hänellä ei ole ansiotuloa eikä hänelle ole myönnetty muuta korvausta ansionmenetyksestä. Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. (Poist.)

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

4 l §

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Edellä 4 k §:n 3 momentissa tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on (poist.) kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

4 m, 4 n, 6, 8 ja 12 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

15.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 18 §:n 2 momentti,
muutetaan 1 §:n 1 momentti, 5 §:n 2, 3 ja 8 momentti, sekä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan e
 alakohta,

sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 1 momentti sekä 5 §:n 2 ja 3 momentti 3 päivänä helmikuuta 1989
 annetussa laissa (103/89) sekä 8 momentti 16 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (563/89) ja
 6 §:n 1 momentin 3 kohdan e alakohta 23 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1026/82),
 sekä

lisätään 15 a §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetulla
 lailla (326/85) ja mainitulla 3 päivänä helmikuuta 1989 annetulla lailla, uusi 6 momentti, jolloin
 nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, lakiin uusi 18 b—18 e § sekä 19 §:ään, sellaisena kuin
 se on 16 päivänä tammikuuta 1987 annetussa laissa (8/87), uusi 2 momentti seuraavasti:

1, 5 ja 6 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

15 a §

 Jos edunsaajalle myönnetään työkyvyttö-
 myyseläke takautuvasti samalta ajalta kuin
 hänelle on maksettu kuntoutusrahain
 (/) mukaista kuntoutusrahaa, suoritetaan
 eläkettä eläkkeensaajalle vain siltä osin kuin
 sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun
 kuntoutusrahan määrän. *Se osa eläkkeestä,
 joka vastaa samalta ajalta suoritettua kuntou-
 tusrahaa, maksetaan kansaneläkelaitokselle.*
 Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan oteta huomioon

siltä osin kuin se on jo vähennetty muusta
 eläkkeestä. Työkyvyttömyyseläkettä ei suorite-
 ta takautuvasti ajalta, jolta edunsaajalle on
 maksettu työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 mo-
 mentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön
 ja eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa.

18 b, 18 c, 18 d, 18 e ja 19 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

16.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

(poist.)

muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 22 a §:n 1 momentti,
 sellaisena kuin se on 28 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (738/89), sekä

lisätään 36 §:än uusi 2 ja 3 momentti sekä 39 §:än, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä
 joulukuuta 1965, 12 päivänä tammikuuta 1973, 23 päivänä heinäkuuta 1982 ja 18 päivänä
 tammikuuta 1985 annetuilla laeilla (705/65, 8/73, 572/82 ja 53/85), uusi 7 momentti seuraavasti:

22 a, 36 ja 39 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
 (Kuten valiokunnan mietinnössä)

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
(poist.)

muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 19 §:n 4 momentti, 22 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti ja 60 §:n 2 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 19 §:n 4 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (471/81), 22 §:n 1 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85) ja 23 e §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1255/89), sekä

lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1969 ja 7 päivänä tammikuuta 1982 annetuilla laeilla (464/69 ja 19/82), uusi 5 momentti ja 18 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa, uusi 2 momentti, seuraavasti:

15, 18 a, 19, 22 ja 23 e §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

kertyneestä määrästä sairauksien ehkäisemistä ja kuntouttamista tarkoitettavaan toimintaan, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

60 § (Uusi)

Sairausvakuutusrahaston varoista on käytettävä vuosittain määrä, joka vastaa neljää prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1990

Marjatta Stenius-Kaukonen
Juhani Alaranta

Pekka Leppänen
Matti Väistö

Toimi Kaakaanniemi

1990 vp.

EDUSKUNNAN
TALOUSVALIOKUNTA

Helsinki

22 päivänä marraskuuta 1990

Lausunto n:o 8

Liite

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on 20 päivänä marraskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt eduskunnan päätöksen mukaisesti talousvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 259 kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylijohtaja Jukka Rantala ja päätoiminen sihteeri Anja Kairisalo sosiaali- ja terveysministeriöstä, ylitarkastaja Anja Lyra työministeriöstä, ylilääkäri Matti Lamberg lääkintöhallituksesta, ylilääkäri Antti Huunan-Sepälä ja osastopäällikkö Jouko Waal Kansaneläkelaitoksesta, johtaja Seppo Pietiläinen Eläketurvakeskuksesta ja hallituksen jäsen, johtaja Raimo Akkoi Lastensuojelun Keskusliitosta. Talousvaliokunta on lisäksi saanut kirjallisen lausunnon dosentti Alf Backmanilta Lastenlinikalta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisten ja eräiden yhteisöjen ja laitosten kuntouttamisvelvoitteesta ja yhteistoiminnasta, kuntoutusajan toimeentuloturvasta sekä tapaturma- ja liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Valiokunnan mielestä kuntoutuslainsäädännön kokonaisuudistus on erittäin tarpeellinen ja merkittävä. Uusi lainsäädäntö lisää oleellisesti kansalaisten perusturvaa. Se myös selkeyttää nykyisin usealle sektorille ja monille viranomaisille ja muille yhteisöille kuuluvien kuntoutustehtävien hoitoa. Esitys merkitsee, että tulevaisuudessa pystytään nykyistä paremmin arvioimaan kuntoutustarpeet ja ottamaan huomioon kuntoutuksen mahdollisuudet esimerkiksi työvoiman tarjonnan turvaamisessa.

Valiokunta katsoo kokonaisuudistuksen parantavan kuntoutettavien asemaa ja selkeyttävän kuntoutus- ja palvelujärjestelmien keskinäistä työnjakoa erityisesti, kun keskeisiin sosiaali- ja terveydenhuollon, työhailinnon ja vakuutusjärjestelmien lakeihin sisällytetään kun-

toutusvelvoite ja yhteistyövelvoite. Kun Kansaneläkelaitokselle säädetään velvollisuus kuntoutusmahdollisuuksien selvittämisestä, kuntoutusta voidaan aikaistaa. Olenaisesti kuntoutettavan asemaa parantava uudistus on hänen toimeentulonsa turvaaminen. Uudistuksella pystytään poistamaan eriarvoisuusongelmia ja motivoimaan kuntoutukseen hakeutumista.

Alueilla, joissa aikaisempien säännösten mukaan perustetut yhteistyötoimikunnat ovat toimineet hyvin, tulisi pyrkiä tekemään niistä laissa mainittuja yhteistyöryhmiä.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota kokonaisuudistuksen ongelmiin, joita aiheuttaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusta koskevien säännösten, kansaneläkelain (KEL) 34 §:n ja sairausvakuutuslain (SVL) 60 §:n 2 momentin, kumoamisesta.

SVL 60 §:n 2 momentin poistaminen merkitsee kuntoutukseen tarkoitettun 2 %:n lakimääräisen erityismäärärahan poistamista. Täten vanhusten, pitkäaikaissairaiden lasten, psykiatristen kuntoutettavien ja useiden muiden erityisryhmien kuntoutus heikkenee ratkaisevasti, kun heidän kuntoutustarpeensa arvioidaan osana muita harkinnanvaraisia määrärahoja.

KEL 34 §:n poistuminen saattaa vaarantaa ammatillisen varhaiskuntoutuksen antamisen. Tähän asti Kansaneläkelaitos on huolehtinut ammatillisesta varhaiskuntoutuksesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiesityksessä ei ole ollut mahdollista ulottaa lakisäätöistä oikeutta niin sanottuun varhaiskuntoutukseen. Samoin saattavat vaarantua ehkäisevän kuntoutuksen sekä kokeilu- ja tutkimustoiminnan määrärahat. Kansaneläkelaitos on myös tukenut terveydenhuollon laitosten investointeja.

Toisaalta valiokunta katsoo, että saattamalla aiemmin Kansaneläkelaitoksen varoista rahoitetut hankkeet kiinteämmin osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallista suunnittelua, päätöksentekoa sekä normaalia budjettira-

hoitusta luodaan perusta kuntoutustarpeiden kokonaisuuden arvioimiseen. Samoin voidaan lisätä pitkäjänteisyyttä ja jatkuvuutta toimintaan. Kansaneläkelaitokselle ehdotetaan lakisääteistä velvoitetta laatia harkinnanvaraisista määrärahoista kolmen seuraavan vuoden käytösuunnitelma, joka käsiteltäisiin Kansaneläkelaitoksen lisätysissä hallituksessa. Harkinnanvaraisia määrärahoja ei saisi käyttää investointeihin kuin erittäin rajatuin ehdoin ja niiden käyttäminen uusien kuntoutuslaitosten rahoittamiseen olisi kiellettyä.

Valiokunta korostaa, että harkinnanvaraiset osuudet ovat niin valtion kuin kunnan puolelakin riippuvaisia yleisestä talouskehityksestä ja valtiontalouden kokonaisuuden kehitymisestä. Pääosin näistä lähtökohdista tehtävässä vuosittaisessa valtion tulo- ja menoarviossa kuntoutuksen jotkut alueet voivat jäädä ilman riittäviä voimavaroja. Tällaisia alueita ovat erityisesti pitkäaikaisairaiden lasten ja vanhusien kuntoutus. Vammaisten lasten kuntoutuksessa ollaan tällä hetkellä tilanteessa, että useilla paikkakunnilla ainoastaan kaikkein vaikeimmat tapaukset pääsevät riittävään kuntoutukseen. Uuden mielenterveyslain säätämisen yhteydessä korostettu psyykinen kuntoutus on myös sellainen pääosin harkinnanvaraisen rahoituksen kautta hoidettu kuntoutusmuoto, joka helposti jää taka-alalle.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös valmisteilla oleviin päätöksenteon delegointia ja budjettivarojen hajauttamista koskeviin uudistushankkeisiin, jotka voivat osaltaan hämärtää mahdollisuuksia seurata kuntoutuksen voimavarojen kehitystä.

Valiokunnan mielestä Kansaneläkelaitos on osoittautunut aktiiviseksi uusien hoito- ja kuntoutusmuotojen kehittämisessä. Kokeilutoiminta ja sen tukeminen luontuu laitokselle

paremmin kuin varsinaisille valtion virastoille. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusmäärärahojen käyttö on joustavuudessaan verrattavissa Raha-automaattiyhdistyksen järjestöjen rahoitukseen.

Saadun selvityksen ja edellä esitetyn perusteella valiokunnan mielestä voidaan Kansaneläkelaitoksen nykyiset harkinnanvaraiset rahoitussäännökset pitää voimassa.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös kuntoutusrahalain 9 §:n mukaisen omavastuuajan (kuntoutuksen alkamispäivä ja 7 sitä lähinnä seuraavaa arkipäivää) mahdollisiin ongelmiin erityisesti lastensuojelulain nojalla annettavassa kuntoutuksessa. Valiokunnan käsitellessä mielenterveyslakia tuli erittäin selkeästi ilmi perhekeskeisen hoidon ja perhekuntoutuksen keskeinen merkitys. Viitaten mielenterveyslaista antamaansa mietintöön (n:o 6/1990 vp.) valiokunta korostaa, että lapsen ja nuoren häiriintymisen oireet ja niiden taustalla olevat ongelmat ovat koko perheen asia, mistä syystä myös kuntoutuksen on kohdistuttava perheeseen. Omavastuuajaksi ei saa vaarantaa kuntoutukseen hakeutumista taikka pidentää kuntoutukseen menoaikaa. Valiokunnan mielestä on tärkeätä, että kuntoutus niin kuin hoitokin aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Omavastuuajasta saattaa olla ongelmia myös lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvasa sopeutumisvalmennuksessa, jossa jatkunee nykyinen epäselvä tilanne, koska sopeutumisvalmennuskurssit kestävät keskimäärin 8 vuorokautta. Edellä esitettyyn viitaten talousvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että sosiaalivaliokunta ottaisi tämän lausunnon huomioon laatiessaan mietintöönsä.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, varapuheenjohtaja Laurila (osittain) ja jäsenet Andersson, Dromberg, Huuhtanen,

Ikonen, Jouppila, Lapiolahti, Mönkäre, Puieto, Puska, J. Roos, Vastamäki ja Wasz-Höckert.